

UNA SETMANA MÉS!

Les preocupacions del poble i les preocupacions del Govern

Barcelona ha viscut uns quants dies impressionada per l'anunci d'una vaga general. I entretant, Madrid contemplava Barcelona, i a Barcelona contemplava Madrid. La vaga sembla que s'ha allunyat, però és curiós de comprovar que Barcelona, que té tanta experiència en vagues generals, s'hagi commogut en anunciar-se aquesta vaga. Segurament, tothom veia que aquesta vaga no seria una de tantes i que potser havia arribat l'hora de donar la raó als que atribuïen una força màgica a aquest instrument.

Discutir ara sobre l'eficàcia de la vaga general, admetre —com alguns teoritzants— que la vaga és una palanca capaç de fer saltar un règim, o contrariar l'opinió d'altres que arriben a qualificar de mite la força d'una vaga general, seria completament inútil i, qual-sevol teoria que acceptéssiu podria ésser desmentida pels fets. Sembla, però, que tothom reconeixerà que abans de muntar un escenari d'aquesta categoria cal preocupar-se de l'ambient, i l'ambient, en aquest cas, és una qüestió d'oportunitat. Potser aquesta consideració d'oportunitat ha determinat l'ajornament de l'aplicació d'aquest ressort.

El fet és que el Govern ha desplegat les forces acostumades en tota mena de represions i que a hores d'ara, sense que ningú sàpiga les derivacions que pot tenir el problema plantejat, alguns ciutadans honorables, entre ells estimats amics nostres, han estat empresonats i altres perseguits per l'anunci de la vaga. Aquest fet està per nosaltres pel damunt de tota altra consideració, i mentre els perseguits no siguin alliberats, trobem fora de lloc tot comentari sobre l'actual agitació que no sigui la manifestació de la nostra simpatia pels amics, que sofreixen aquesta nova tanda de persecucions dictatorials.

L'actual moviment que ha cristallitzat en una sèrie de vagues a tot Espanya que només ha estalviat els ressorts grossos, Catalunya i València, ha motivat severes admonicions del ministre de Gràcia i Justícia, senyor Estrada. I és curiós que tant el ministre com el pupí Yanguas hagin coincidit d'opinió. Segons aquests senyors, qui no vegi en aquestes vagues una greu amenaça del perill comunista és un insensat. El ministre ha cregut oportú afegir a la seva amonestació al país unes quantes consideracions que poden resumir-se dient que, segons el senyor Estrada, tothom que porti corbata ha de contribuir a apuntalar el règim i a evitar una revolució que pot destruir la riquesa pública. L'idea és frapant i la coincidència amb el pupí Yanguas alarmant. El truc és vell. Durant la Setmana tràgica, el senyor La Cierva ja va dir que es tractava d'una maniobra separatista, i quan la vaga de l'any 1917 va sortir el mateix clixé. Ara el disc parla de comunisme, però tothom sap que entre un canvi de règim i el comunisme hi ha mil llegües de distància i que el comunisme és una planta russa que encara no s'aclimata en aquestes latituds.

El general Berenguer ha qualificat de revolucionàries aquestes vagues. Això no és cap descoberta, i per això ningú no ha contestat al cap del Govern. Però, encara que ningú no hagi replicat, diuen que s'ha sentit un diàleg entre el Govern i els seus adversaris sobre la licitud d'aquests mitjans d'agitació. No és una posició gaire brillant la d'exigir legalitat a un poble governat sense lleis durant set anys. Des del punt de vista dels descontents, una vaga pot ésser considerada com un plebiscit, i creuen que un poble que no ha parlat durant set anys, té dret a un plebiscit sense convocatori de real ordre. En aquest desig de manifestar-se en forma extralegal, el Govern hauria de veure-hi la sospita popular de que les eleccions no poden jugar com en una democràcia. Teòricament —i el Govern ho deu creure així encara que no pugui confessar-ho— és explicable aquest desig del país de manifestar-se per mitjà d'un plebiscit sincer que no hagi estat cunat al ministeri de Governació.

La conseqüència d'aquestes vagues i de la justa importància que hi dona el Govern, ha estat la tombarella nova que ha fet la pesseta. Un dòlar val més de dos duros, i una lliura esterlina val més de deu duros. Ara s'ha demostrat que teníem raó en dir que els principals causants de la baixa de la pesseta són el poble i el Govern d'Espanya que no tenen confiança en la situació interior i per consegüent amb el símbol de la nostra riquesa.

En realitat el Govern Berenguer és una nova víctima del règim. Volem creure que el President del Consell ha tingut el propòsit de venir a restaurar les llibertats públiques negades per espai dels set anys in-

dignes de la dictadura i substituir per la legalitat constitucional el sistema caigut d'opressió. Però ja deu estar convençut en aquestes hores que no depèn d'ell la realització d'aquell propòsit si és que realment s'ha tingut.

La legalitat constitucional vol dir la cooperació ciutadana en el Govern del poble, i aquesta cooperació suposa la formació de grans partits de govern que s'organitzin



El comandant Franco, detingut a Madrid

com instruments d'acció de l'opinió pública. Han passat vuit mesos de la caiguda de la dictadura, i els partits de govern no s'han format per la senzilla raó que l'opinió no els ha volgut. Homes dels vells partits monàrquics han intentat refer les antigues organitzacions i no han trobat ningú de cara i ulls que volgués fer-los costat. S'ha fet una crida als homes nous per a muntar organismes moderns que poguessin governar dintre del règim, i els homes nous no han sortit. Tota la joventut que s'ha manifestat amb algun valor s'ha pronunciat contra el règim i la massa els ha aprovat o al menys no els ha censurat. Ni la davallada catastròfica de la nostra moneda ha estat un estímul suficient perquè la massa hagi fet el gest de voler agrupar-se dintre de noves formacions polítiques, improvisades en nom de l'interès nacional.

Davant d'aquesta situació, ¿com pot pretendre el general Berenguer ni ningú establir un sistema de legalitat sobre la base d'una cooperació ciutadana amb l'actual règim polític? Si l'opinió no respon o respon, com ara, que no vol saber res amb els partits monàrquics, ¿d'on poden sortir els instruments de govern sense els quals es fa impossible tot intent de règim d'opinió?

Als primers temps del Govern Berenguer es parlava d'un gran partit conservador capitanejat per Cambó i un altre partit d'esquerra dirigit per Alba. Damunt d'una taula es podia planejar aquest projecte, però on cabia planejar-lo era al carrer, en mig de l'opinió viva del poble i les passions de la multitud. Els primers contactes varen semblar un moment propici a un moviment de simpatia per aquells dos homes; però l'estrall de set anys d'inhibició ciutadana no va tardar a manifestar-se. Unes hores fugisseres de simpatia personal no eren la revelació d'una força. Darrera dels amics íntims no hi havia ningú que volgués nodrir i menys encara pendre les responsabilitats dels nous partits. A Barcelona la Lliga, amb tot i haver compromès la seva antiga història, no ha pogut oferir al seu líder la cooperació de la seva massa, i a Madrid els amics de l'Alba no han pogut tan solament aconsellar-li que tornés del seu exili.

I queda, com únic govern viable, el que puguin constituir els vells servidors de la Monarquia, sense cooperació ciutadana, deixats a les forces artificials de l'Estat, talment com si ja no fos possible pel règim altre sistema que la dictadura.

Enfront d'aquesta dictadura hi ha una massa inorgànica que, per una necessitat invencible de la pròpia vida, s'està organitzant d'acord amb les aspiracions diverses dels seus components. Potser a hores d'ara fóra difícil esbrinar quina d'aquestes aspiracions es dibuixarà amb més vigor i representarà la força màxima. Però avui per avui és indubtable que l'aglutinant de totes elles és el canvi de règim polític. I encara que és sempre molt exposat per profecies, els fets es van desenrotllant amb ritme acompassat cap a la formació dels nous partits que dintre d'un altre règim puguin ésser els instruments d'acció pel govern del poble que cerca sense trobar-los el règim actual.

Qui viurà, veurà.

De Dijous — a Dijous

La creació de cossos armats d'una manera formidable, per tal de fer-los pesar a la balança dels conflictes polítics i socials, no és cap invenció d'avui. Es tan antiga com el món. Un dels exemples més típics ens el dona Roma amb la seva guàrdia pretoriana.

«Hi ha tres menes de governs al món. Autocràcia, oligarquia i democràcia. Les autocràcies i les oligarquies són administrades segons els temperaments dels seus senyors, mentre les democràcies segons les lleis establertes. I, estiguen-ne segurs, ciutadans, que en una democràcia són les lleis la guarda de la persona del ciutadà, així com dels despotes i dels oligarques la malifiança i les gents armades.»

Aquest passatge d'Esquines no deixa de tenir una actualitat. Mai no havia estat la força pública a Europa —i darrerament, com s'ha pogut veure, a Espanya— tan ben armada, d'una forma que gairebé la podríem equiparar a un exèrcit que s'ha de presentar en batalla. Tancs, ametralladores i bombes de gasos lacrimògens, donen a les formacions de guardians de l'ordre un aspecte terrorífic, hostil; més que guardar, defensar, semblen amenaçar. La seva força és terrible, desproporcionada...

I un hom, en veure'ls, no pot estar-se de pensar: «Bé, sí; defensen l'ordre; però si un dia «als de l'ordre» se'ls acudís prescindir de tot escrúpul i voler implantar un despotisme més o menys il·lustrat, ¿què podria fer-hi el poble? ¿hauria d'estavellar-se contra aquests obstacles d'acer, de foc i de fum enverinat?»

I, no res menys, vindria una certa por que l'òrgan no creés la funció. L'excés de força, l'excés d'autoritarisme. De fet a Europa —sense exceptuar Espanya, certament— es governa a moltes bandes amb un autoritarisme que representa un recul de molts de segles. La guerra gran ha donat al món encara en estat de guerra.

I, actualment, ¿com s'està lliurant aquell combat entre la raó i la força, que ja havia obsessionat tant Blai Mascajal: totes les clariques de la raó no poden dissoldre la força; tot el pes de la força no pot esclafar la raó. Forces heterogènies, no troben altre camp de combat que el de la llibertat humana i, en el pla físic, la força sempre oprimirà la raó.

Però... Però la força, quan es separa de la raó, esdevé una cosa cega que no té prou seny per a conservar-se a sí mateixa. Com una màquina engegada sense maquinista, topa de front contra el primer obstacle que hi ha a la seva via. Té l'estupidesa automàtica d'un aparell mecànic. No hi ha força al món que pugui estar-se de la raó. La raó va imposant-se i acaba per adquirir tota la força de la força.

Heus aquí per què, dins els estats civilitzats i sans, en les èpoques venturoses de la història, els guardians de l'ordre públic han anat armats d'una manera sòbria i digna. L'ur arma principal ha estat aquella força moral que els donava la conformitat del poble que, sentint-se ben governat en nom de lleis justes i no de persones i de personalismes, els conferia, de grat, l'autoritat que gaudien. Mal va quan els volen abillar de domadors de feres. Sense l'autoritat moral, pot passar que res diferencii un protector de «l'ordre» d'un faciós més.

W.

MIRADOR INDISCRET

Rasuració diària

El nostre magnífic batlle, el senyor Comte de Güell, té molt d'interès que la ciutat i els seus habitants facin goig, almenys en el que ell pot intervenir.

Quan circula en auto pels carrers de Barcelona, pega de tant en tant un copet al vidre de darrera els seients davanter. El lacai sap que li cal apuntar-se el lloc on es troba l'auto en el moment de' copet.

L'alcalde recull la llista i a la primera ocasió diu al senyor Ribé, llegint el paper: —Al Passeig de Gràcia, cantonada València, hi havia un guàrdia urbà sense afaitar. També n'hi havia un altre al carrer de Salmeron, davant del número 122...— i així successivament.

L'urbà que no bada

No fa gaire, l'alcalde, que no vol negligir detalls per insignificants que semblin, anava a peu i tot sol quan va acostar-se a un guàrdia urbà i va preguntar-li amb aquell accent anglès que només li costa exagerar el seu de sempre, cap on queia la Rambla.

Però el comte de Güell és més popular del que ell es pensava en aquell moment. El guàrdia el va conèixer de seguida i va contestar:

—No me harà usted creer, señor conde, que no sabe donde está la Rambla...

Oratòria

Dilluns a la tarda s'inaugurà la sucursal de la Societat d'Autors. Es tractava d'un acte oficial amb autoritats i tot. El primer orador de la tarda va ésser un autor que usa el pseudònim de Felix Garzo. En el calor de la improvisació, el senyor Garzo va voler fixar una frase definitiva i va dir:

—Nosotros, que no somos los obreros de la algarada, sino los obreros discretos, mansos...

El mestre Vives, Carles Soldevila, Salvador Vilaregut i uns quants més feren uns discrets signes de negació con volent dir:

—Nosaltres no, eh?

Una frase felix

Per cert que en parlar el senyor Despujols, el general-governador, va tenir una frase:

—Y hoy, señores, con toda mi categoria de general, al lado vuestro me siento con la necesidad de ser uno de los vuestros, aun cuando fuera un recluta y el último recluta del pelotón de los torpes.

Tothom es va felicitar de la companyia.

Ben informats

La Vanguardia és un diari ben informat. Per tant, hem de creure que tot el que diu ho ha controlat degudament. I així hem de creure'l quan diu, en ressenyar l'acte del trasllat de les despulles d'Ignasi Iglésies al cementiri de Sant Andreu, que Pere Corominas hi era present. El reporter l'ha vist i escriu: «Don Pedro Corominas y don Ramón Vilaró, presidente y vicepresidente de «Amics d'Ignasi Iglésies.»»

I nosaltres que creïem que Pere Corominas era a donar conferències a La Havana!

Al corrent

Divendres passat cap al tard. A la Via Laietana, davant de l'edifici que ocupa la Jefatura Superior de Policia i prop de les oficines de l'Institut de Economia Americana, per espai d'una hora llarga va haver-hi estacionat un dels moderns autos blindats que ha adquirit la policia de Barcelona per als seus serveis especials.

Durant tot aquell temps, el públic curiós va poder admirar l'expressat auto, fent tota mena de comentaris.

En aquella hora precisament arribaren a les oficines de l'Institut esmentat, alguns dels individus que formen la Directiva de l'Associació de Periodistes de Barcelona per a celebrar la seva reunió setmanal. Pellicer, Carbonell, Freixes, Borí, Bosch, Guinart, etc. Com l'altre públic, també varen fer rotllo als comentaristes, i comparegué en Vives Borrell, el qual, com sempre d'ençà que no fa de periodista, semblava que vingüés de la Lluna, preguntà tot sorprès:

—Què és això? Que ja ha arribat En Cambó?...

«Espirit» de frare

Suposem que els nostres lectors estaran assabentats que entre altres qualitats, el pare Miquel d'Esplugues té aquella que s'acostuma a anomenar *esprit*. Per si algú en dubta, referirem una frase dita per l'erudit frare en una reunió, fa poc temps celebrada en la residència d'un aristòcrata dels voltants de Terrassa.

Es comentaven les excel·lències o inconvenients del matrimoni.

—No deu pas ser una cosa tan bona, quan els capellans no l'hem adoptada—va subratllar l'illustre assessor de l'illustre amic de La Veu de Catalunya.

Van coneixent-se detalls

—Sembla que fou en Duran i Ventosa qui hissà les dues banderes.

—Vols dir?

—Sí, home. Recorda que En Pla un dia el qualificà de «genial estira-cordetes»...

Homenatges pòstums

Diumenge al matí. Cementiri de Sant Andreu. Trasllat del cadàver d'Ignasi Iglésies d'una tomba provisional a la definitiva. Molta gent, respecte, animació, etc... De cop i volta Ambrosi Carrion va per parlar, però un home del poble s'acosta i crida:

—Carrion! Carrion!

—Què passa?

—Voldria parlar.

—Home, el programa està traçat...

—Sí, bé, però m'agradaria parlar, perquè en uns Jocs florals que es van fer ara fa vint anys, vaig guanyar amb una poesia meua un quadret pintat per l'Ignasi Iglésies i m'agradaria fer-ho saber.

Orfeo dispers

Degut a la gentada entusiasta que hi havia al cementiri, l'Orfeo Gracienc no pogué juntar-se degudament. El mestre Balcells però que procurava reunir els coristes, però era impossible.

Llavors, amb més voluntat que eficàcia, el mestre Balcells aixecà la batuta i inicià l'*Adieu, germans!*, però com que els coristes estaven dispersos, molts espectadors de bona fe es trobaren que al costat tenien un orfeonista que en el moment d'iniciar la cançó els espantava amb la seva veu de baix.

Guanyant-se l'expulsió

El nostre amic Castanyes es va veure, molt a desgrat seu, obligat a fer-se del soment per un seguit de compromisos que fóra massa llarg explicar, i ha passat tant de temps que ja són de mal recordar. Però confià que aviat tindria oportunitat de desfer-se'n.

Efectivament, a la primera reunió a què el caporal del barri va convocar els sornistes, aquell els preguntava, per exemple:

—Vostè, de quina arma disposa?

—Miri, jo tinc un Remington...

—Molt bé, molt bé. I vostè?—deia a un altre.

—Jo tinc una escopeta de caça, de dos canons, que pot tirar amb pólvora blanca...—Hauria de mirar de tenir un Remington, sap? És més convenient, perquè, etc., etcètera.

Tocà el torn de respondre a En Castanyes a la pregunta ritual:

—Vostè, quina arma té?

—Servidor, només tinc una canya de pescar—va respondre molt seriosament el dibuixant.

No cal dir que, amb unes disposicions tan poc bèl·liques, no va ésser sornista gaires hores més.

Adjectius a raig

Es un home d'un caràcter intangible i fluid, que desplega una catalanitat pulcra i vasta i és l'autor d'un llibre que per la seva gestació en l'aparició, mereix l'elogi.

Endevina, endevina... Es Gonçal de Raparaz, fill, vist pel nostre vell conegut i excursionista Blasi Vallespinosa, el qual el presenta amb aquests termes als lectors de La Nau.

Llegiem aquest devesall d'adjectius, al Polytechnicum, mentre l'Adrià Gual parlava de la burgesia estètica. I tot lligava.



LA REPRESSIÓ

—Em sembla que aquest bullit em rependrà...!

Els nous de trinca

Dies passats, aparegueren enganxades per les parets de la ciutat unes tires de paper en les quals hom llegia: «L'home verge. On trobar-lo?»

Hi hagué qui suposà si es tractava de l'anunci de la *rentrée* política del senyor Torras, de Granollers.

Quid pro quos

En Gastó Màntua, l'autor d'*El milionari del Putxet*, estrenarà aviat un sainet al Roma amb el títol de *La veïna del terrat*. Però aquest títol sembla que està destinat a viure en un permanent «quid pro quo». Els còmics quan l'assagen en diuen «La reina del veïnat», «La reina del mercat», «La veïna del mercat», «La reina del terrat», però no encerten mai el nom veritable de la comèdia.

—Sí, sí, ja ho sabem, és una ximpleria —deia un còmic—, però és l'única ximpleria que sembla que donarà diners.

N'hi portem o no?

La cosa ha passat a Ullastrell, i val la pena manifestar que ha circulat, i després segueix: «Déu n'hi do del vi que hem pogut collir enguany en el nostre poble. No se'ns pot dir mal profit fe faci...» I va seguint, i explica que si els pagesos han deixat a les vinyes llur suor, «el benemèrit senyor Rector ha estat constantment amunt i avall del terme amb la seva creu perquè la pedregada no hi fes de les seves». Aleshores acaba així: «Ja que Déu s'ha apiadat de nosaltres perquè poguéssim collir i saborejar el suc dels nostres rams i tocar-ne els seus resultats immediats, sapiquem ésser agraïts, i tots els veïns del poble, com un sol home, en justa correspondència, volgüem també que el nostre senyor Rector participi de la nostra collita...» Signava «La Comissió.»

Al cap de tres dies sortia la rèplica en forma d'un altre manifest. «Ullastrellencs! —començava també—. Com heu vist, una comissió desconeguda invita a tots els productors a que compleixin com un sol home portant vi al senyor Rector. Què ha fet aquest bon senyor per nosaltres? Res! Per quin objecte li hem de portar vi? Per cap.» I després d'una sèrie de consideracions, acaba: «Ullastrellencs!... No porteu vi a aquest senyor, i si vol que n'hi portem, que ens vingui a ajudar a esporgar o a fer el sulfat, *La Comissió.*»

Rejuveniment progressiu

Ran del cop d'Estat de l'Argentina, les agències d'informació ens serviren retrats de general Uriburu amb els cabells blancs i els senyals del temps pintats a la cara. Ara han arribat les fotografies dels primers actes de la flamant dictadura. El general Uriburu hi apareix jove encara i propietari d'uns senyors bigotis negres.

«Es veu que el poder personal prova. En vosa de dos mesos, Uriburu s'ha tret un gupat d'anys del damunt. A aquest pas, i donat el tarannà de les dictadures, podem veure'l presidir l'obertura del Parlament vestit de Primera Comunió.»

Administració

Entre els socis que encara no han arribat a aquest extrem, és corrent la dita que tothom que vegeu parlar tot sol pel carrer de la Canuda, entra o surt de l'Ateneu.

Però els socis pintorescos de l'Ateneu no he són tots precisament per aquesta afició al soliloqui en veu alta. N'hi ha que tenen altres estranyes. Explicar-les, constituiria una informació que no es pot fer per raons que tothom comprendrà.

Sense dir el nom de l'autor de la pregunta, heus aquí una anècdota rigorosament històrica.

Un soci atura el cambrer i li pregunta, un cop té servit el seu cafè:

—Escolti, pel mateix preu, no em podria donar menys cafè i afegir-m'hi un panet de Viena?

El preu dels vots

Ja sabem que un elector en temps d'eleccions pot arribar fins a adquirir un porc; aquestes, fins ara, eren les pretensions màximes. L'A B C, però, ve a espatllar el marcet—pel que fa als candidats almenys: l'altre dia publicava una portada amb una vista sola de la qual deia «Cabeza de puente sobre el Neckar, en Heidelberg, con la estatua del elector Carlos Teodoro». Si és veritat que A B C és el diari de més circulació, ja es poden preparar més de quatre senyors que tots coneixem!

Una coneixença poc corrent

Ha mort un home important. Un dels homes que més inquieta ha tingut la policia internacional. La seva personalitat múltiple anava agermanada sempre a la aventura de novella per quaderns o a les pel·lícules de sèrie. Va néixer a la vida en els temps sortosos en què eren populars John C. Raffles, Judex, Fantomas, *La mano que aprieta*, *La máscara de los dientes blancos*. L'enterrament que va passar pel Passeig de Gràcia, en mig de la indiferència de les gents, era el de qui va ésser Antoni Llussià, Mario Pickman, Antoni Caamaño de Bobadilla, Antonio Llauní, Tomàs Portolés, Antonio Liausàs, Alfons XIII, Albert I de Bèlgica i successivament el va conèixer el món social de casinos i vagons-llits com a bisbe, rei, maharajà, torero, comerciant, coronel d'infanteria, duc, banquer, aviador, almirall, jugador, actor còmic, propietari de cavalls de cursa, financier, advocat i tot el que vostès vulguin.

Home de vida irregular, novel·lesca, policiaica. Quan Antoni Llussià va arribar a l'assoliment de la personalitat internacional de què gaudi, no hi hagué persona més simpàtica que ell. L'afició al novel·lesc portava a acceptar com una anècdota picant el gest de qui amb una traça i una gràcia singulars realitzava el joc de mans meravellós de pendre els diners dels altres. Im-moralitat? No. De fet hom es solidaritzava en la reprovaació; s'aplaudia el restabliment solennial del dret, però la curiositat pel que és temerari i original del cas o dels casos, duia a voler saber com eren aquests homes que havien estrangulat la vida legal i la monotonia. Aquests homes, que com dirien Valle-Inclán o Francesc Pujols, que pel cas és igual, en altres temps en què l'energia humana era més aprofitada, haurien guanyat una executo-ria de noblesa lluitant a Flandes o a la Nova Espanya.

Per això quan vaig tenir el gust de poder conèixer Antoni Llussià, no la vaig pas desaprofitar. Aviat farà deu anys. En Llussià era a la presó de Barcelona, i un matí m'hi vaig presentar. Llavors Llussià duia un bigoti retallat i es mostrava amb un gest orgullós com el que Napoleó Bonaparte prenía en el desterrament somniant en la fugida de l'illa d'Elba i el retorn a la glòria i a la força. Es clar que ell no es volia fer escapoll de cap illa, sinó que preparava el retorn a la llibertat fent-se dur primer a Sant Boi per a poder escapar més fàcilment del manicomí. L'home parlava amb cordialitat, fent jocs de paraules i comprenent que era per a mi un espectacle divertit i no gaire corrent. En vàrem sortir molt amics. Un cop al carrer, un bon matí es va presentar al despatx que jo tenia abans al carrer d'Avinyó i em va dir:

—Li vinc a demanar un favor. Voldria que fes una novella de la meua vida. Jo sóc una novella que camina. I no voldria que les meves aventures es perdessin quan jo em morís. Tinc una vida inquieta i sensacional. No sé pas com me les he arranjat, però quan miro darrera meu veig que la meua vida té molt més interès que totes les aventures que ha pogut contar Conan Doyle. No és perquè em diuen l'as dels estafadors. L'as! Això gairebé no té cap importància, perquè no hi ha res més senzill que cometre una estafa. N'hi ha prou amb excitar la cobija de les gents i especialment dels banquers. Jo tinc amb aquests un compte pendent. El meu pare es va arruinar degut a una ensulsiada financiera. Ara jo no faig altra cosa que cobrar el deute i els interessos capitalitzats. El que jo realitzo no són altra cosa que cops de borsa. També hi tinc pèrdues: les de manca de llibertat. Però aquestes rai! La justícia és cosa fàcil de saltar. Tenint diners! Sento un gran menyspreu pels advocats i pels pèrits judicials... Per això li dic que és cosa fàcil de saltar la justícia. La conec molt bé. És més fàcil de brincar damunt del Codi Penal que saltar les parets d'un manicomí, i això que en aquest gènere acrobàtic: també tinc pràctica.

—Pràctica?

—Sí; pràctica. Jo no m'he escapat tan

so's una vegada del manicomí, sinó unes quantes. Perquè encara que jo he passat per boig i m'ha convingut fer-m'hi passar i fins m'hi han fet passar amb dictàmens de metges psiquiatres, li puc assegurar que no tinc un pèl de boig. El que passa és que moltes vegades m'ha convingut fer-lo. No sé si m'entén. De nen, per les meves trapelleries, ja em deien el boig de can Casal. Perquè jo sóc català, de Capellades i de la coneguda casa Casal. He estat a Sant Boi, a Leganès, a Nova Betlem i de tots tres llocs he escapat amb un somriure



als llavis i amb més facilitat que passar per la Rambla un dia d'empenes. Fins d'un manicomí terrible de La Havana que no sé pas per què s'anomena «La Puríssima Concepció», m'he escapat, i això que allà sí que va ésser difícil, perquè fins em varen posar una camisa de força. A mi, a mi que només m'agraden les camises a mida. Però de tot això, tant se me'n dona; el que volia era viure la aventura, córrer món, dormir cada nit en una ciutat diferent, aconseguir dels que poseixen els grans negocis diners per a convertir la vida en una meravella. Jo he estat pobre, ric, milionari, arximilionari. No he envajat ni Ford, ni Rockefeller. Quan he volgut una joia que dormia damunt del vellut blau d'algun aparell de l'Avinguda de l'Opera o de la rue de la Paix, ha passat a les meves mans, amb més facilitat que ho conto i sense cap mena de perill. El meu passaport de tota la República d'Andorra està segellat per totes les Comissaries de policia d'Europa i d'Amèrica. No he tingut temps d'arribar al Pol perquè allà tots els bancs que hi ha són de gel i no tenen comptes corrents. I jo no sé viure més que en la societat en què es barreja el diner del món i les dones maques. Per mi sembla que s'hagin aixecat Montecarlo, Cannes, Niça, Dieppe, San Sebastián, Mar de Plata, Miami, Karslsbad, Tòquio. Jo m'he menjat amb èxit i rialles 50.000 francs del comte de Romanones; he passat un estiu magnífic a la salut de don Juan Vázquez de Mella; he tingut aventures amb el nom d'un rei europeu... Em sé de memòria el joc de borsa i per això no jugo. M'estimo més que juguín primer els altres i després ja els ho trec jo de la butxaca amb la mateixa facilitat que ells ho han guanyat arruinant moltes vegades nombroses famílies. M'he casat tres vegades: a l'Argentina, a Xile i a Espanya. L'única casament que és vàlid és aquest darrer. Els altres era En Pickman, En Portolés, en Caamaño qui es casava... Que vol fer la meua novel·la?

—Home, m'interessa, però no tinc temps.

Vol que li digui qui la hi pot fer? L'Antoni Amador. És un noi actiu, treballador, capaç de fer un llibre de les seves aventures.

...Poc després Amador omplia unes quartilles amb la vida de Llussià. Passaren els anys. Llussià havia deixat de banda la seva aventura i començava a fer de burges. De fet quasi tots els aventurers porten dintre seu el petit burges. Llavors, deia:

—Estic aminorat, tinc la nena malalta... —Van molt malament els negocis. No es ven un auto... No ho sabeu? Em dedico a la compra-venda d'automòbils...

—No surto de nits. M'ho ha prohibit el metge.

Llussià ja era un home aminorat per les coses menudes del dia com un comerciant del carrer de l'Hospital. De les converses que havíem tingut alguna que altra vegada, recordo unes quantes aventures d'ell. Una és la que li valgué fer-se propietari d'un magnífic collaret valorat en dos milions de francs. Que la conti ell mateix:

—Em vaig enamorar d'aquell collaret, sí, em vaig enamorar d'aquell collaret. Passava cada dia per la rue de la Paix i me'l mirava amb entusiasme... Entre ell i jo no hi havia tan sols el cristall i la reixa de l'aparador, també hi havia el Codi Penal, la dependència i els flics; però, vaja, tot allò era més fàcil de saltar que el vidre immens... No sabia com fer-ho perquè passés a les meves mans aquell collaret, però en sortir un dia de la Banca Morgan em vaig adonar que davant hi havia el Ritz i a més a més del Ritz hi havia a cada habitació del principal... Bé, ja ho trobarem després. Poques hores després baixava davant del Ritz en un auto, el porter es feia càrrec del meu equipatge, una magnífica malle que havia adquirit a Londres i unes valises de primera qualitat. Inscric en el llibre registre el meu nom d'Antonio Caamaño de Bobadilla, marqués de Bobadilla, i pujo cap al principal. Vaig demanar dues habitacions juntes amb comunicació, perquè d'un moment a l'altre «havia d'arribar el meu germà». Vaig passar uns dies sense fer altra cosa que donar-me bona vida, pagar religiosament la nota i no sortint gairebé de les meves habitacions particulars perquè tenia molta feina. Passaren dues setmanes, i un bon dia, dins d'un abric de pells extraordinari que per a aquests casos dona molta confiança, vaig entrar a la joieria de la rue de la Paix. Vaig examinar el collar, no li vaig donar gaire importància. Vaig fer davant d'ells algunes operacions numèriques com estudiant la diferència del canvi en pessetes i francs, i per últim vaig dir que me l'enviessin a dos quarts de set de la tarda al Ritz, on els esperaria amb els diners en efectiu, perquè anava a fer unes operacions al banc. Amb una puntualitat matemàtica arribaren els dos dependents de la joieria, és a dir, l'amo i el dependent, al Ritz. Els vaig fer pujar. Un cop a dalt, vaig tornar a examinar el collar i vaig obrir la caixa de seguretat que en totes les habitacions de gran luxe del Ritz hi ha i vaig ficar dintre la joia magnífica. «Esperin-se un moment», que a l'altra habitació tinc els diners.» Vaig travessar la porta de comunicació, vaig reprendre la joia (la caixa de seguretat ja estava foradada feia dies i el fons era provisional i de fàcil aranjament) i vaig sortir al passadís amb l'abric posat i el barret enfonsat. Al cap de mitja hora l'amo i el dependent començaren a malpensar, em cercaren per tot l'hotel, cridant la policia, etc. Jo ja era al tren camí d'Espanya i m'havia afaitat el bigoti i tenyit el cabell de negre. No podien pas trobar en mi el Caamaño del Ritz... Aquell collar em va donar prou diners per fer un viatge a Amèrica... si bé és veritat que hi he estat algunes vegades i no he pagat mai el passatge. Sóc un home que sempre ho he trobat tot pagat...

De cop i volta els diaris han dut la notícia de la seva mort. Ha mort quasi pobre. No són veritat els vuit milions de pessetes. Ha mort entre la seva dona i els seus fills—una nena de deu anys i un noi de sis—, aminorat per la puja de la lliura i perquè cada cop que hi havia un robatori genial a Barcelona havia de córrer cap a la Delegació de Policia a donar «paraula d'honor» que no havia estat ell.

Amb Antoni Llussià desapareix una figura cabdal de la picaresca internacional i en totes les delegacions superiors de policia han donat de baixa una fitxa antropomètrica.

FRANCESC MADRID

L'APERITIU

Sardanes d'octubre. —Els que som veïns de Sarrià celebrem la festa major la primera quinzena d'octubre. Jo no he sabut mai en què consisteixen totes les solemnitats d'aquesta festa. Suposo que hi ha oficis i processons, amb l'última paraula de la litúrgia i amb tots els ets i uts del perseverant. Suposo que hi ha grans balls i grans envelts amb una importació de faldilles allargades i de llavis que xiulen *El Desfile del amor*. També suposo que en algun pis, una senyora que no he vist mai deu rostit una oca per als convidats amb quatre granets d'encens i tres gotetes de marxa de Cádiz. No fóra tampoc exagerat imaginar que a casa d'algun apotecari hi ha uns nens que es mengen una plata de crema, amb les culletes guarnides amb un brot de ginesta fet de filferro i llustrina. Cal advertir que en aquesta plata de crema, el persistent enginy d'un cosí ha dibuixat amb sucre cremat unes paraules pirotecniques d'un drama d'Ignasi Iglésies que només es va representar dotze vegades. Tot això pot passar a Sarrià mentre els caputxins es donen un cop de titora a la barba, i els jesuïtes mastegen xiclets i es dediquen a cercar les vacunes per evitar els pecats més de moda.

De la festa major de Sarrià en coneix ben poques coses, i si em diguessin que totes les meves suposicions són mentida i que la festa consisteix a caçar pupins esgarriats amb pólvora sense fum, i a fabricar banderes roges per a ús dels notaris, encara que això em costés una mica de creure, també diria que és possible. A Sarrià són possibles totes les coses delicades, intel·ligents i modernes, encara que la pintura reaccionària envernissi tots els escuradents familiars.

El que em consta positivament de la festa major, és l'oloreta d'oli que surt de les capelles verdes en les quals es fabriquen els bunyols i els «churros», i uns cavallets que han posat en un carrer, gairebé ficats dintre la porteria d'una casa, perquè poguessin passar els autos. L'altre dia, a quarts de nou del vespre, en aquests cavallets que no feien música, només hi havia enfilat un vell amb la cama de fusta i dues senyorettes que no són de Sarrià.

Però el fet més important de la festa major consisteix en les famoses sardanes que es toquen i es ballen a la plaça, o més ben dit, a les dues places principals de Sarrià.

Aquestes sardanes són les millors que celebren a Barcelona, tant pel públic que les balla com per les corbates dels músics de la cobla. Les altres que toquen durant l'estiu a Vallvidrera o en altres llocs més humits i tropicals, només serveixen per fer una mica de gana, per despatxar talls de síndria i per desesperar les famílies. En realitat no són altra cosa que els preparatius i les olives per a aquestes grans sardanes platejades del mes d'octubre que només es poden fruit a la plaça de Prat de la Riba, entre la Parròquia, el dispensari municipal, el bar i la confiteria del meu excel·lent amic J. V. Foix.

El bar de la plaça de Sarrià és l'únic pinjol noctàmbul en mig de la tranquil·litat de les taulades. És diu simplement «Café-Bar», i així li dona un gran prestigi, és l'únic de la plaça. De dies respira mansament com totes les coses de Sarrià; de nits, lluminós i solitari, mata les hores. De tant en tant hi explota una tertúlia fins a la sortida de sol; quan hi ha sardanes, tot l'alcohol del bar s'amaga darrera del piano elèctric, i en els vasos va caient un rosari de coses dolces que fan una mica de pessigolles a la punta del nas.

La confiteria de J. V. Foix, al moment de les sardanes, es despulla de meridians. El sobrealisme del meu amic només decora les puces metàl·liques que serveixen per subjectar les corbates de tres nois de disset anys malalts d'un comunisme verd. Tot el demés és angèlic; les nines i les bomboneres de la botiga d'En Foix somriuen amb la consciència tranquil·la com si tinguessin indulgència plenària. Els caramels deixen anar un gas perfumat de farigola mentre la cobla engrega *La Santa Espina* en honor del professor Blanco. Foix, d'aquestes sardanes, de la seva clientela i dels arbres de la plaça de Sarrià, en fabrica un somriure per a ús exclusiu dels seus llavis.

Al dispensari municipal generalment no hi passa res, el ball no acostuma a produir accidents de cap mena. D'encà que es toquen sardanes a la Plaça de Sarrià no s'ha donat mai el cas de cap balladora *cómplice en morceaux* ni de cap sardanista que hagi intentat suicidar-se. La Parròquia ha treballat molt tot el matí, i a la tarda va una mica cansada. A la nit les llànties estan marejades de l'oli, i la clerecia sarrianenca viu d'esquena a les sardanes; només algun botó de perseverant es belluga dins de la roda, com un blauet artificial entre les galtes de les noies.

Entre el xarop d'uns inofensius engrescaments, es senten de vegades quatre paraules d'un castellà cargolat, carregat de tinta i d'essència d'all, com el bigoti dels carrabiners de Port Bou. Aquest exotisme, si no arriba a propagar-se massa, fa l'efecte de quatre taques de verdet dins de l'or puríssim de la tarda sarrianenca. A les nits totes aquestes paraules poc adients se les beuen les rata-pinyades i no se'n adona ningú.

Les sardanes més fresques són les que es toquen a migdia; a mi m'agrada escoltar-les des del llit, em fan l'efecte d'un dentífic que em renta la boca i em va endrecant els pensaments.

El dia que a Sarrià no toquin sardanes, jo me'n aniré a viure molt lluny d'aquesta plaça, i és possible que ja mai més no faci res de bo i que cap metge no endevini les causes de la meua malaltia.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

GRAVATS TIPOGRAFICS BADAL I CAMATS * Paris, 201. - Telèfon 74071

JOIES
RELLOTGES

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421



ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

«MIRADOR» INTERNACIONAL

REVOLTES SUDAMERICANES

L'Amèrica és agitada d'un neguit revolucionari. L'afany d'anar a clatellades un dia sí i un altre també, és la moda que ha durat més anys entre els americans del Centre i del Sud, d'ençà que tenim notícies d'aquells països. Recentment, sembla haver-se intensificat. Però, quin caràcter tenen aquells moviments? Són veritables revolucions, amb tota la dignitat del mot, o atzagaiades superficials? I sobretot, van unides per algun nexa que els és comú?

gairebé mai nobles, i àdhuc prenent-hi una part directa. Aquesta vasta política presenta caïres tan diferents entre ells com la conquesta de Texas, de l'Arizona i de Califòrnia; i la guerra del Pacífic, originària del plet de Tacna i Arica... Les ingerències nordamericanes, junt amb l'heretatge dictatorial que hi deixaren els generals espanyols de les guerres de la Independència, actuant sobre pobles terriblement rurals i de poca cultura, són les veritables causes de



La badia de Rio de Janeiro

Pot parlar-se avui d'una Revolució Americana?

Crec, sincerament, que no. Una gran revolució ha d'apuntalar-se sempre en una vasta i profunda ideologia, com les de França i Rússia. L'Amèrica dita llatina — el Brasil ha entrat últimament a pendre part en les garrotades—no ha passat per aquest indispensable període de prèvia revolució espiritual. A més a més, els manca unitat d'orientació, a conseqüència de llur diversitat geogràfica i de certes realitats polítiques.

Aquells pobles han heretat d'Espanya un idioma que han desfigurat ràpidament, i els clàssics procediments de la militarada. La independència—una independència a mitges—que assoliren el segle passat, no significa la fi de la dominació espanyola. Espanya ha seguit dominant-hi en essència, gràcies a dues diguem-ne institucions del més pur casticisme espanyol: el *pronunciamento* i el clericalisme. Si hi afegim el règim brutal de propietat quiritària que hi impera, la tendència inevitablement dictatorial dels règims presidencialistes, i la cada dia més forta dominació econòmica dels Estats Units — «*potentes y grandes*», com escrivi Rubén Darío — compendrem que aquelles nacions tenen motiu suficient per a viure en constant revolta.

Hi ha alguna cosa més, però. Les causes apuntades podien fer néixer un moviment de conjunt, si d'altres—sovint artificials—no contribuïssin eficaçment a evitar la formació espontània d'una entesa revolucionària centre i sud-americana.

Els Estats Units han posat molta cura a fomentar els nacionalismes americans, provocant tota mena de conflictes territorials, valent-se dels mitjans més diversos,

les revolucions que recentment han esclatat al Perú i a Bolívia. La de l'Argentina, que semblava més intel·ligent i més autònoma, no ha trigat a desviar-se vers una altra situació de poder personal.

Ara li toca el torn al Brasil. La causa immediata sembla ésser la gran excitació produïda al país per les últimes eleccions presidencials, en les quals fou elegit el senyor Julio Prestes. El nou president havia comptat amb l'ajut decisiu de l'anterior, Washington Luis, el qual aconseguí imposar i fer triomfar per la violència el seu amic contra l'altre candidat, el senyor Getúlio Vargas. D'aquesta manera, hom traïa l'esperit de la Constitució, convertint un càrrec electiu en una mena de dinastia arbitràriament hereditària.

La protesta que això va originar ha estat reforçada pel descontentament que la política federal de la capital ha produït als Estats de Rio Grande, do Sul, Minas Geraes i Paraná, i aquest descontentament ha estat l'espurna que ha encès la foguera.

Les autèntiques causes, però—cal repetir-ho—són les constants intervencions, més o menys discretament amagades, dels Estats Units. Aquesta gran república ha modificat l'enunciat de la doctrina de Monroe, en el seu propi profit. La fórmula «Amèrica per als americans» ha estat substituïda per una altra que diu: «Amèrica per als nordamericans.» Monroe volgué deslliurar les joves repúbliques del jou europeu; els successors d'aquell President han considerat més convenient substituir l'imperialisme d'Europa per l'imperialisme dels Estats Units.

Per això aquestes revoltes americanes, que solen ésser plets de veïnat, lluites de partit, enemistats personals, no representen—sigui quin sigui llur resultat—cap avenç important per a la realitat política i social de les nacions que les promouen. L'Argentina segueix essent el país ideal per als terratinents; el Brasil i Xile són un paradís terrenal dels capellans; Mèxic continua explotat per la plutocràcia petrolífera de Nord-amèrica...

I aquest gegant ros i inhumà segueix contemplant la carta d'Amèrica amb la tranquil·litat del que sap que els alts principis de moral i de justícia són accionistes dels grans trusts, i viatgen com uns reis dins els cuirassats monstruosos.

ARTUR PERUCHO

Mirant a fora

El retorn

El president Irigoyen, tot i la seva edat avançada, no desespera de restablir la seva situació a l'Argentina. Es diu que ha tramès emissaris al seu reemplaçat, el general Uriburu.

—El president Irigoyen està disposat a fer moltes concessions—van assegurar els seus enviats.

—Jo, com a concessions—va respondre'ls durament el general—, només estic disposat a fer-ne una al qui us ha enviat: una concessió a perpetuïtat al cementiri.

Fraser modificada

Aquí mateix hem parlat ja de les Memòries del príncip de Bülow, actualment en curs de publicació. Avui en retallem una altra anècdota.

Un dia que, en un consell de ministres, la discussió s'allargava massa sense arribar a res concret, Bülow retragué la frase de Bismarck: «Tres alemanys reunits, quatre opinions», i encara afegí a mitja veu: «Quatre opinions, però ni una idea.»

Hitler, per Ludwig

Emil Ludwig, l'autor alemany més de moda, ha recomanat des de The Sunday Times que no ens prenguem Hitler i els seus racistes massa seriosament. En opinió de l'assagista alemany, el seu país encara no està prou penetrat de la idea democràtica per creure en els homes que procedeixen del poble. Sense el seu origen noble, Hindenburg no hauria tingut mai el prestigi i l'autoritat de què frueix actualment; quant al seu predecessor, Ebert, no fou mai pres seriosament perquè havia estat baster en la seva joventut. Per tant, no hi ha res a tèmper de l'ex-pintor de parets Hitler...

El "Casc d'Acer"

Abans de celebrar-se la formidable manifestació del Casc d'Acer, a Coblença, es discutí entre els prohoms si els mutilats hi podien ésser admesos. El president, Seldie, per bé que amputat d'un braç, s'oposà a llur presència.

—A tot estirar—digué—es podria fer una excepció pels mutilats amb ferides no gaire ostentoses. Els altres produïrien una mala impressió sobre els joves.

Fou acceptat en aquest punt de vista, que demostra poca confiança en la combativitat de les joves generacions alemanyes.

Lord Thomson

En 1916, lord Christopher Thomson, ministre britànic de l'Aire que ha mort en la catàstrofe del R-101, era cap de la missió militar britànica a Romania. Llavors digué un dia a un oficial francès:

—Els nostres polítics semblen no comprendre la gravetat dels esdeveniments. Pel que ja al partit treballista, és un compost de doctrinaries desproveïts de sentit patriòtic.

L'oficial francès va pensar que aquell coronel arribaria lluny, si el seu excés de franquesa no li entrebancava la carrera.

Quatre anys després, havent ja ascendit a general, Thomson dimitia i s'afiliava al partit treballista. Per explicar la seva evolució, deia:

—El partit treballista ja no és el que era en 1914. Ja s'ha tornat un partit d'Estat, i aviat serà considerat com un partit conservador.

La valisa diplomàtica

Durant el Congrés interaliat d'Antics Combatents, que acaba de celebrar-se als Estats Units, tingué lloc una funció de gala a l'Opera de Nova York, dedicada als congressistes, amb assistència del cos diplomàtic dels països aliats. Després de la funció, encara hi hagué una recepció al Cercle Francès, que acabà bastant tard.

El consol general de Bèlgica i la seva dona no pogueren agafar el darrer tren per tornar a casa i es resignaren a passar la nit en un hotel.

Quan la parella es presentà en un gran hotel—ell, de frac, amb totes les condecoracions; ella, de soirée—el cap de recepció els digué que no se'ls podia admetre sense equipatge.

El consol declarà qui era, demostrà amb documents la seva qualitat de membre del cos consular. El funcionari de l'hotel, abans d'ingirir per pròpia iniciativa la regla puritana, consultà el cas amb un dels directores de l'hotel. Aquest trobà aviat la solució: llogar una maleta al consol.

L'endemà, el consol torna la maleta. Un empleat de l'hotel li explica aleshores:

—Tenim una tarifa de lloguer i un assortit de maletes per llogar, segons l'edat i professió dels clients. L'oficina de lloguer, on al mateix temps venen articles de viatge, és un servei independent de l'hotel, encara que estigui al mateix edifici. Aquesta maleta és de la primera categoria, reservada a diplomàtics i polítics.

Dues menes de cortesia

Sempre se'n treu alguna cosa de llegir la premsa estrangera. No parlem de la facilitat que dona de copiar articles sencers. Però, tot sovint, us trobeu amb coincidències de textos escampats en dos o tres diaris, que gairebé, per simple juxtaposició, en formen un tercer. Aquests dies mateix, comparant un article de Vandervelde amb un eco del *Candide*, ens hem trobat en possessió d'un article que oferim als lectors de MIRADOR, i que toca no menys que Nord-Amèrica i la Xina.

A Nord-Amèrica, la idea d'estendardització s'imposa successivament a totes les coses. Vehícles, vestits, cases, mobles, espectacles, etc... àdhuc a les persones. El cinema ens fa conèixer una sèrie de noïetes i jovencells bellíssims, però tots iguals els uns als altres; tots amb aquella punta d'encantament que dona la manca de personalitat; però, darrerament, l'estendard s'escampa fins i tot a una cosa tan impalpable com ho és la relació social.

Vegeu, si no, aquest model de targeta que venen als magatzems i basars d'aquella terra:

«El senyor..... lamenta vivament el seu deplorable comportament com a invitat al vostre ball..... sopar..... del... al vespre, i us implora humilment el vostre perdó per tots els mancaments d'etiqueta enumerats a la columna adjunta.»

La columna és així:

- «Donar cops d'ampolla a la mestressa de la casa;
- Abufetejar la mestressa de la casa o una invitada;
- Entrar a cavall al saló;
- Embragues excessiva;
- Destrucció seriosa de mobles;
- Pèrdua total de l'equilibri;
- Insultar els convidats;
- Preferències indiscretas;
- Endur-se'n les minyones de la casa;
- Nàusees.»

Qualsevol que hagi incorregut en qualsevulla d'aquestes petites incorreccions, no ha de fer res més que trametre la postal a casa l'ofès invitant, i el perdó se'n segueix, d'una manera automàtica.

La idea és pràctica, amb una fluïdesa d'humorisme; no costa gens de veure-hi una conseqüència avençada del gust de simplificació que existeix a la de la racionalització del treball. És la «racionalització» de l'urbanitat, reduïda al seu mínim indispensable; amb aquests procediments

diuen que els extrems es toquen) això mateix l'ha dut a una mena d'estendardització obligatòria. No hi ha manera d'improvisar aquelles complicades fórmules; així és que ja les venen fetes; sinó que, en comptes de la impremta hi ha el callígraf, en comptes de la cartolina el paper d'arròs, i el pinzell i la tinta—naturalment, xinesa—fan les vegades de màquina, ploma o rotativa.

Com voleu que ningú, tret d'un escriptor



Occident

professional, pugui empecar-se aquests delicats compliments?

«El mes novè, catorzè dia, diumenge, Tmi-Ting-Hsien té l'honor d'informar-vos que ha fet netejar com cal els seus gots i que espera la vostra resplendor per tal que honori l'esmorzar que tindrà lloc a Ting-Hen-lu a la una després del migdia.»

Observeu, de passada, com la urbanitat, tant a Nord-Amèrica com a la Xina, s'adapta a finalitats utilitàries. A Nord-Amèrica la qüestió és viure ben de pressa: llavors la polidesa es fa petita com no-res. A la Xina, hom es preocupa de fer anar la vida ben a poc a poc. Tot seguit les fórmules socials, amb la fluïdesa que els és característica, emplen gran espai lliures dins la vida dels homes.

Però, tant per a concentrar-la, com per a diluir-la, calen fórmules tan complicades, que desapareix d'elles tot aspecte personal; es converteixen en un treball a màquina.

En això la nostra Europa ha escollit la posició del seny: fugir dels excessos. Perquè així es pot permetre el luxe de tenir una educació sense fórmules, que permet que hi hagi gent ben educada i gent mal educada; els uns fan de llums i els altres d'ombra, i tot plegat forma el quadro més escatit dels mons possibles.

Per exemple: hi ha molta més finor natural i sincera que en tots aquests prodigis d'urbanitat en sèrie, dintre de la senzilla exclamació del pagès obsequiós, oferint unes pomes.

«Acabeu-vos-les! Tanmateix, les hauriem de llençar als pores!»

I té un color magnífic, ple de sentit històric, aquella disposició sumptuària del temps de Felip II, ordenant que als àpats cortisans fos prohibit, per endavant, dues coses: escopir als plats i mocar-se amb les estovalles.

ROSEND LLATES

LA CASA F. VEHILS VIDAL

32, Ada. Portal de l'Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7

fa posat a la venda un extens assortit en SUETERS, PULLOVERS i TRAJOS DE PUNT, per a home, dona i nen a preus baratíssims

MODELS EXCLUSIUS

Los placeres



que nos proporcionan las bellezas de la Naturaleza, las diversiones de todas clases, no son posibles si no nos encontramos en perfecto estado de salud. La postración o la sobreexcitación como consecuencia de dolores de varias clases, son incompatibles con toda alegría. El dolor de cabeza, el de muelas, la jaqueca o la neuralgia y el dolor en general, son causas de mal humor.

Para ello contamos con la Cafiaspirina, que al mismo tiempo que elimina el dolor, provoca, en virtud de la cafeína que contiene, una acción reanimadora y estimulante. Al tomarla, desaparecen los dolores, y se puede disfrutar tranquilamente de los placeres favoritos.

Tome, pues;

CAFIASPIRINA

No afecta al corazón ni a los riñones.

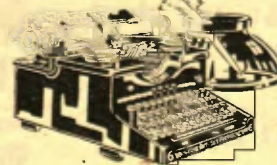


Entre les dues pedres de la mola (Citizen, Brooklyn)

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDO 6

FORTA
i
RAPIDA



Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. L.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

LES LLETRES

EL PREU DE LES COSES La "Colección Labor"

CONTE INÈDIT D'ANGEL FERRAN

En dir «els transeünts saludaven amb una curiositat respectuosa», ens podríem passar d'afegir que es tractava d'un enterrament i que aquest era de primera. El transeünt, com a tal—simple unitat dintre la multitud—no es descobreix si no és per comoditat o per la rutina de dir adéu als morts. La mort, des del punt de vista del difunt, ha d'ésser una cosa grotesca i plena de novetat. Tot allò que en vida ho mirava amb una mena de terror supersticiós mal dissimulat per les conveniències socials, ara ho veu com un divertiment ple d'imprevist. En els enterraments, que són ocasió de contar les històries més divertides, el més divertit de tots és el difunt, satisfet de fer seguir tanta gent fins al límit de la parròquia almenys, perquè per pocs cotxes que porti en farà seguir una colla fins al cementiri. Va tan content que ni s'adona de les amables barretades dels desconeguts que en el seu camí troba. I cofoi, no cal dir: no més els campions, els guanyadors de curses, els capitans d'equips de futbol i les senyores són, com ell, obsequiats amb rams de flors. I com que ell ha fet la cursa més de pressa que els que l'acompanyen, aquests li fan present d'unes riques toies en forma de tortell. Per poc més li regalarien una copa, i no seria pas excessiu, puix els antics, que en sabien més, ho feien, i hi posaven el difunt en persona. Segur que de les urnes funeràries en nasqueren les copes esportives i els pots d'apotecari, com de les urnes electorals en surten tota mena de tipus moderns.

Vist per l'interessat, un enterrament ha d'ésser una cosa ben curiosa. Persones perdudes de vista d'anys i anys acuden al seguici com mosques a la ferum de la notícia; d'altres que van en el seguici li són en absolut desconeguts; però d'una colla en sap tan bé els costums que no pot fer sinó agrair-ne la presència de veure com, per ell, han hagut de trencar-los: de tal

que en aquella hora estava excessivament ocupat, la seva presència haurà estat presa per excusa i serà vigilat des d'una cantonada; per tal altre l'acte ha estat més aviat un pretext per sortir; l'assistència d'aquell haurà provocat un avis cuita-corrents que la plaça era lliure. Si hi ha element oficial, el sentiment de fer quedar bé la família l'omple d'orgull. Veu, és clar, com tot plegat és una comèdia, però l'agraeix de tot cor, perquè, en realitat, els més grans sacrificis es fan precisament quan es fa comèdia.

Totes aquestes reflexions, i d'altres encara, podia fer-les l'ànima del difunt tot seguint el comboi al qual ens sembla que feiem referència en començar, bo i saltant de branca en branca dels arbres que vorejaven els carrers. Afortunadament l'arbat era abundant i no es veuria obligat a cansar les ales, encara inexpertes. Enterrar un cadàver l'endemà mateix del traspàs és, sempre ho hem dit, forçar l'ànima del difunt a un exercici superior a les seves forces.

L'enterrament era de primera—un de tercera no provoca curiositat ni inspira altra cosa que llàstima, i de vegades molesta quan hom té pressa—, el seguici, nombros, abundants les corones i la representació oficial nodrida—i ben nodrida ens atreviríem a dir.

Ell, el protagonista, l'heroi, anava ben instal·lat: caixa de caoba, contra les arnes, i argent; personal a la frederica; totes les grans condecoracions damunt del pit i una petita bala en mig del cor. Això darrer, però, no es podia dir, entre altres raons perquè tothom ja ho sabia.

Una petita bala al cor li havia resolt el problema de la infidelitat conjugal gràcies a la desinteressada cooperació del seu col·laborador domèstic. Pujà al cel en una esquila de primera, amb tota la corrua familiar per acompanyament, amb les indulgències i els auxilis—que en realitat no li arribaven a temps—, i ara es dirigia a la seva última morada sense haver convidat particularment i acompanyat, no obstant, d'una llarga corrua d'amics, d'enemics i d'indiferents. Tot havia anat correctament i tot hi acabà, com era d'esperar.

El mort podia, ara, reflexionar tranquil·lament sobre les conseqüències d'una imprudència temerària, d'una lleugeresa de criteri, de no haver sabut distingir els diferents matisos de les accions, el que és lícit del que és, no il·lícit, ans bé indecís.

Ben embotit en el seu taüt estret per bé que luxós, ple de flors que s'aixafaven amb els sotracs del cotxe i els moviments d'una mà que s'havia afuixat i no es volia aguantar com cal, damunt del ventre, es veia encara amb la seva muller, ell, home de seixanta cinc anys, amb la seva muller de trenta—si hagués estat de quinze s'hauria comprès més la cosa, però era de trenta, nominals per més sarcasme!—, assegut a una taula del Riley's, prenent el te. En el centre del saló, en l'espai lliure entre les taules, les parelles, fortament, però delicadament agafades—mà d'acer en guant de vellut, com el famós purgant—, perquè el te era el que menys es prenia, i calia guardar les formes, ballaven. I ell i la dona es divertien, s'entretienien seria més exacte, criticant aquesta i aquella. Però de la mateixa manera que es té set, ella tingué ballera, així, naturalment, i de la mateixa manera que el cambler us serveix un whisky, el ballari us servirà un tango. I ella en prengué un, i el pagà, naturalment.

El món, diuen, cada dia es modernitza; és de les coses que més segueixen l'evolució dels temps, el món. Pot haver-hi gent endarrerida; països avançats, però el món sempre va a l'hora—up to date: a l'Edat Mitjana podia ésser més medieval; ara és perfectament modern. Es per això que ella, la muller, es cansà, un dia, de ballar tangos amb el ballari i no volgué tornar al Riley's. Quin interès havia de tenir el seu marit a portar-la-hi? Prou negoció tenia ell per ocupar-se dels afers dels altres; acceptà, així, la cosa amb satisfacció. Hi ha res que en doni tanta a un marit com la llibertat d'amar tot sol?

Mort, i ben mort, com era, el difunt no podia pas—naturalment—triar. No obstant, si li mancava aquesta llibertat de triar, el fet de trobar-se sol, lliure, en fi, encara que sense llibertat, l'omplia d'eufòria, si ens podem expressar tan impròpiament, només torbada per la seguretat absoluta que un dia o altre, si, un dia o altre, més aviat o més tard es tornaria a trobar en companyia—a menys, pensava, a menys que ella es tornés a casar, i ell, l'altre, el segon marit, se n'anés també abans per esperar-la! Li cediria de bon grat la concessió.

S'ocupà, doncs, dels seus negocis, intencionalment, i tan bé que, com que tot té un premi o un càstig en aquest món i un altre premi o un altre càstig en l'altre—la dificultat estriba a saber el que és premi o càstig—, els negocis pujaren com els termostats al sol, de milionari que era devingué multimilionari, i de multimilionari arximilionari. El respecte, la consideració, la fama pujaren igualment en proporció, i un dia que tornava a casa seva abans d'hora trobà un capell que no era el seu en el penjador i ningú en el saló, on entrà per saludar la visita.

Era tard i els criats s'havien retirat ja, de manera que no podia preguntar a ningú. Era evident que la seva muller s'havia retirat també amb el visitant i decidí esperar que fos la seva hora acostumada de tornar.

S'assegué en un «sillon» del hall i es posà a considerar les estranyes coincidències que la vida moderna presenta amb l'antiga; com, amb tot el nostre progrés, no hem pogut lliberar-nos encara de les conseqüències automàtiques d'una pila d'actes: una operació quirúrgica comporta dolor, i s'ha eliminat el dolor; en canvi no ha estat possible encara d'evitar que una dona fes certes operacions sense fer cornut el marit.

Es mig adormia quan es sentiren passes. Era al pis i anaren baixant l'escala que donava al hall, lentament, ofegades per la catifa; una sabata, però, grinyolava.

—Encara portes les mateixes sabates—digué una veu femenina i ella.

—No me'n recordo mai—contestà ell.

—Veus com no penses en mi?

El marit es girà; mig amagat dintre el confortable i a la llum incerta de la lluna que il·luminava el hall pels grans finestrals, els veié: ella era ella; ell, encara que era ell, no era, naturalment, ell; era un altre.

—Home!—es digué—. Jo coneix aquesta cara; on he vist jo aquesta cara?

En el mig endormiscament en què es trobava, aquesta curiositat li feia oblidar tota altra preocupació. «On dimonis he vist aquest home?» es preguntava. I tot seguit, relacionant la presència estranya amb l'hora i la companyia, l'esperit crític se li desvetllava. «Certament—es deia—, ella hauria pogut triar millor; amb la seva posició, amb els seus diners... diners...» Ah, sí, ja recordava! Era el ballari del Riley's! Ell, ell mateix, precisament, dissimuladament—tot hom ho sabia—l'havia pagat cada cop que havia ballat amb la seva dona. Cinc dòlars. Realment no valia pas més; i pel que feia al cas d'ara... «Les dones són molt estranyes», conclougué.

Davant seu hi havia un mirall damunt d'una consola. Assegut, mig ajagut com estava, s'hi veia amb una cara embufada, descolorida, plena de bosses i de fatiga. «Un servei», pensà; però immediatament: «Podia haver triat millor.»

S'hauria tornat a adormir, era segur, i no hauria passat res, però—qui sap per què succeeixen les coses?—s'aixecà com engegat per una molla. A mitja escala, la parella féu un gest d'esgarriament; però no era una fantasia, sinó un marit, i això succeïa cada dia.

Se'ls acostà br i repetint-se «Un servei», «Podia haver triat millor!», sense dir res, agafà la mà del ballari, dissimuladament, i la tornà a deixar tot seguit. Aquest se la mirà; hi tenia un bitllet de deu dòlars.

La mà volà: els deu dòlars s'encastaren en una galta fofa—la galta esquerra, meditava el difunt—i després reaparegué amb una tarja als dits davant la cara bufetejada. El ballari desaparegué discretament donant un cop de porta. La tarja portava un nom rus amb el títol de «príncep» al davant i una corona al damunt.

Una corona! Per una corona tants escarafalls! Ara el difunt en tenia per donar i per vendre, de corones, i no s'hi feia veure.

ANGEL FERRAN

En un nombre relativament curt d'anys, hem vist com apareixen l'un darrera l'altre els volums de la *Colección Labor*. Com a subtítol, explicatiu del caràcter de la col·lecció, figuren els mots «biblioteca d'iniciació cultural». La consulta del prospecte ens mostra que el pla editorial d'aquesta col·lecció fa arribar a més de tres cents cinquanta els volums de què constarà un cop acabada, dels quals més de dos cents estan ja publicats actualment.

Som lluny dels temps en què tot el saber humà era a l'abast d'un home mitjançant una còmoda *Summa* com les que la biblio-

tar la cria de mitjos savis que pedantegen. No es poden negar els avantatges i àdhuc beneficis d'una enciclopèdia, encara que sigui mal proporcionada i desigual; però les persones que tinguin «passió pels fets, cura en el plantejament de les qüestions, visió clara i sentit de la interrelativitat de les coses» es decantaran, sempre i sense vacil·lar, a col·leccions del tipus de l'*Enciclopèdia Catalunya* o de la *Colección Labor*.

Pel que fa a aquesta darrera, podem jutjar-la amb prou elements havent publicat ja molt més de la meitat dels volums de què ha de constar. Naturalment que bona part dels seus volums pertanyen a matèries que escapen de la nostra competència; només jutgem, doncs, per aquells que fan referència a matèries que tenim més costum de manejar, ja que no autoritat. Cal dir també que en l'espai d'un article no cap altra cosa que una impressió general.

La col·lecció es compon de 12 seccions — Ciències filosòfiques, Educació, Ciències literàries, Arts plàstiques, Música, Ciències històriques, Geografia, Ciències jurídiques, Política, Economia, Ciències exactes, físiques i químiques, Ciències naturals — de diversa amplitud cada una. Però el pla de matèries tractades en el diversos volums de cada secció és complet i basta per constituir una *mise au point* de la disciplina estudiada, amb l'avantatge que la claredat d'exposició i la forma en què és desenrotllat cada tema, el fan assequible a les persones sense cap preparació especial. Aquesta condició, inestimable en una biblioteca d'iniciació cultural, és encara augmentada per la forma gens feixuga d'exposició.

La col·lecció en conjunt té una estructura orgànica, i, en resum, per fer-ne l'elogi, no més ens caldrà enumerar les qualitats oposades als desavantatges que assenyalàvem a les enciclopèdies ordenades alfabèticament.

Les obres dites de vulgarització científica solen comptar—i amb raó—amb una mala opinió estesa. Efectivament, la paraula vulgarització comporta una part de pejoratiu que sol ésser augmentada encara perquè la vulgarització sol simplificar excessivament les qüestions fins a esbravar-les del més important. No ha estat aquest el criteri que ha presidit la *Colección Labor*, sinó el de donar de cada matèria tractada un resum conscienciosament en el qual no fos negligit res d'important. Així es pot dir que el que ha llegit un dels llibres que la formen, posseeix una visió general de la matèria tractada, una bona base amb la qual podrà endinsar-se en l'estudi més profund de la matèria sense que hagi d'omplir una llacuna que li haurà causat una preparació insuficient per mal conatinada.

Voldríem assenyalat unes quantes títols d'aquesta col·lecció, però en una avinentesa així és quan més es sent l'*embaràs du choix*.

Remarqueu, abans d'acabar, la presentació excel·lent d'aquests llibres, ben impressos, sobriament relligats i il·lustrats amb gust. La presentació dels llibres és un aspecte que en la recensió bibliogràfica es sol passar amb quatre frases banals o, més senzillament, sense fer-ne esment, i és una equivocació: el continent agradable predisposa a voler conèixer el contingut.

JUST CABOT



NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Tel. 11655

El llibre del dia

ESBARZER

NOVEL·LA

per

J. ROIG I RAVENTÓS

Preu: 4 pessetes

Adquiriu-lo a

LLIBRERIA CATALONIA

17, Plaça de Catalunya, 17

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

Tel. 15524 - Apart. 896

Direcció telegràfica: DANIBBS

Avui es posa a la venda la segona edició



MAHATMA GANDHI

TRADUCCIÓ CATALANA DEL GRAN LLIBRE DE

ROMAIN ROLLAND

EL QUAL DIU A

Francesc Macià:

"No sols signo aquest document, sinó que també us crido: Endavant! Ja atribuït el vostre dia!"

Edició revisada i impresa sobre paper ploma superior. Preu: 4 pessetes

Editorial Políglota

Carrer de Petritxol, núm. 8

A Madrid, com a Barcelona i com a totes bandes...

Telegrama rebut per Exclusives Febrer i Blay, del Real Cinema de Madrid:

"Estreno gran éxito, lleno tarde y noche, público impresionado. Saludos, Urgoití".

Vegi vostè avui aquest portentós film a

CAPITOL



CUATRO DE INFANTERIA FRENTE OCCIDENTAL 1918

Si és una exclusiva Febrer i Blay, és garantia de qualitat

Escalfadors PER A BANY

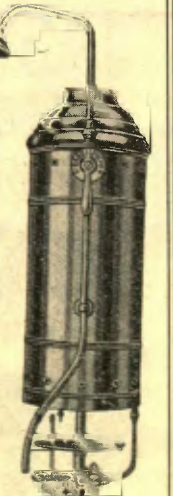
Interessa als senyors propietaris, contractistes i particulars veure el funcionament i conèixer preus del millor escalfador

"HECLA"

Compri directament al fabricant

J. Casanovas Jornet

CERDENYA, 300 - TEL. 50191



Acaba de publicar-se el llibre A TRAVÉS DEL PROXIM ORIENT

en el qual el seu autor en JOAN P. FÀBREGAS traça amb vigorosa mestria l'esquema polític, econòmic, social i espectacular del pròxim Orient europeu.

Es una crítica objectiva i contundent que aena un noble desig de lliberació. El seu doble significat turístic i ideològic, dona un marcat interès a l'obra

Preu: 4 pessetes

VENDA A TOTES LES LLIBRERIES

ADMINISTRACIÓ: LLIBRERIA CATALONIA

RESTAURANT I VENDA DE PEIX, OSTRES MARISC

BON TEMPS

7, QUINTANA, 7. - TELEF. 16102

Entre carrers Ferran i Boqueria

I E L T E A T R E

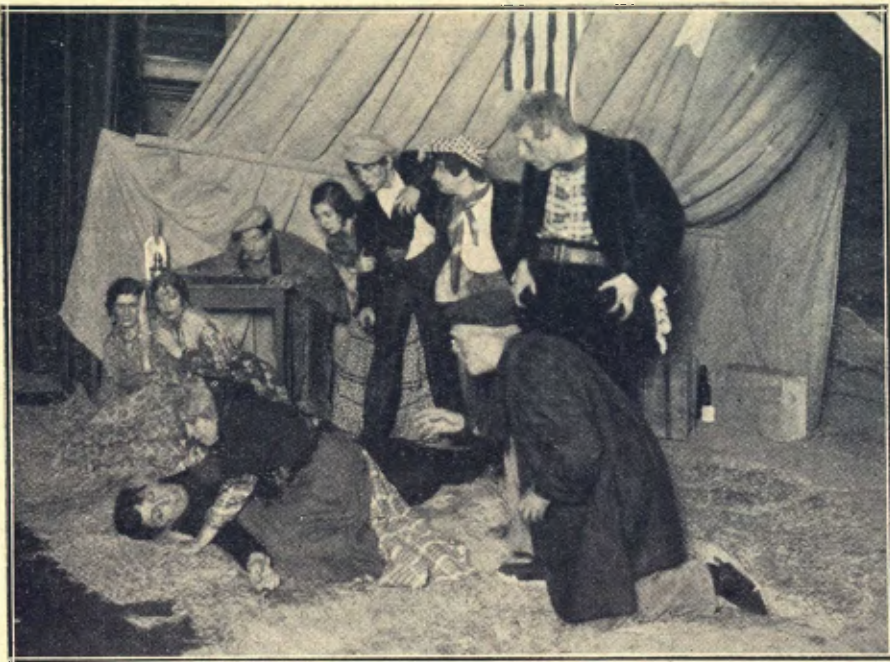
LES ESTRENES Teatre Clàssic LA MUSICA

"XANDI", un acte de Millàs=Raurell, al Romea

Ha tornat a reluir el nom de Gantillon, a propòsit de l'estrena de *Xandi*. Hi ha admiracions que despertin un gran afany de deixeble, però hi ha limitacions que obren abismes entre mestre i candidat a deixeble. Jo puc admirar l'autor X... i fer un teatre que sigui al pol oposat del teatre d'X... i això, naturalment, no és cap mal. El mal seria no donar-me compte de les meves limitacions i entestar-me a voler fer el teatre d'X... Amb això, no insinuem que Millàs-Raurell amb *Xandi* hagi volgut acostar-se a Gantillon, la seva repetidament confessada admiració. *Xandi* és precisament el

Quina tendència predominarà en el teatre de Millàs-Raurell? Ens limitem a remarcar únicament que les obres més netes de preocupacions, les que potser expressen amb més exactitud el temperament de l'autor, són precisament aquelles que els comentaristes no han pas assenyalat com les millors: *Els fills* i *Xandi*.

Hem dit: més netes de preocupacions. Ens caldria afegir: i de violències. El diàleg sec, directe, net d'imatges, eixut, de *La llotja* i més de *La sorpresa d'Eva*, fa un contrast violent amb el llenguatge fortament imatjat de *Xandi*. No ens referim,



Una escena de "Xandi"

contrari: l'allunyament definitiu del teatre de Gantillon i potser l'expressió més inequívoca del temperament de l'autor d'*Els fills*.

En el teatre de Millàs-Raurell no trobem sinó una obra que pugui ésser considerada germana de sang de *Xandi*. Aquesta obra és *Els fills*. Ni *La llotja* ni *La sorpresa d'Eva* no tenen cap característica que les pugui emparentar, ni en el fons ni en la forma, amb l'última obra de Millàs-Raurell. *Els fills* trenquen ja els motllos de *La llotja*. Inicien una desviació en el camí triat per Millàs en la seva primera obra teatral. Però *La sorpresa d'Eva* és una tornada a la pauta de *La llotja*. Ve *Xandi*, i allò característic que trobàvem en *Els fills* pren cos d'una manera decidida. Millàs-Raurell se'n presenta net d'influències, descarnat, i ja trobem el primer contacte entre l'autor teatral i el novel·lista d'*Entre els isards i la boira*.

El panorama actual del teatre de Millàs-Raurell sembla presentar una lluita de dues tendències. Per una banda hi ha una tendència al teatre de conflicte psicològic—introspectiu—simple de moviment escènic, més—*La sorpresa d'Eva*—o menys—*La llotja*—net de lirisme. Per l'altra banda hi ha una tendència menys—*Els fills*—o més—*Xandi*—accentuada cap a la presentació de conflictes més externs, una mena d'epicisme, d'un moviment escènic molt movimentat amb una característia igualment accentuada d'explicar el procés psicològic motivat o accentuat pel xoc extern.

és clar, a l'argot; els personatges s'obliden de parlar argot, sobretot a la segona part, després d'haver-lo esgotat a la primera. La torrentada d'expressió dels protagonistes de *Xandi* ens ha fet pensar en el diàleg castigadíssim de les obres anteriors; per tant, en una probable violència. Violència que suposa un treball minuciós. Minuciositat de detalls que es fa més visible en les obres que, com *La llotja* i *La sorpresa d'Eva*, ens presenten un procés psicològic en una unitat de temps i de lloc rigorosíssima. Minuciositat de detalls—tendència a l'explicació minuciosa—sovint fora de to i de circumstàncies. Explicacions impròpies en boca dels personatges. Per exemple, quan Arnau, de *La llotja*, acaba de descobrir que la seva muller l'ha enganyat i conta, nerviosíssim, de la manera que ha fet aquest descobriment amb aquests termes: «Vaig a la biblioteca, pujo l'escaleta, trec un volum de *Vint anys després*; han sortit aquelles bestioletes que viuen en les biblioteques i de sobte cau a terra, de dintre el gros volum de Dumas, aquest llibret...» és evident que els fragments subratllats no solament són perfectament obvis, sinó també impropis en boca d'un home d'una sensibilitat tan al viu com Arnau, posat en aquestes circumstàncies extraordinàries.

En *Xandi* també trobem, en el punt neuràlgic del drama, unes explicacions simplement impertinents. Quan tots dubten de la corporeitat del desaparegut aparegut, el bruiot de la tribu, que ha promès fer parlar el desaparegut des de l'altre món, aferma el dubte dels espantats gitanos aclarint, en aquells moments i, que també s'han donat casos de parlaments amb els morts acompanyats de visió corporal. Entre una gent que se'n presenta tan superlativament supersticiosa no calien aquesta mena d'aclariments. Ja en tenen prou que un desaparegut apareixi en el moment precís en què és creient segons arts de bruixeria.

Xandi és una pintura plena, sobrecarregada de lirisme. Preferiríem un simple dibuix, una severitat, una probitat.

Més indicació que explicació, més suggerència que minuciositat de detalls. *Xandi*, de tan carregat, és truculent. El lirisme es desborda en la segona part. *Xandi* no emociona, esborrona.

Preferim l'autor de *La llotja* i *La sorpresa d'Eva*? Sí. Però *Xandi*, amb tot i els seus defectes, és la promesa d'un altre caire—potser el més personal—del teatre de Millàs-Raurell. I això sempre és esperançador en un país que no pot mostrar un mosaic teatral gaire diversament colorit.

RAMON PEI

Salaverria deia una vegada que els homes del Llevant, de la Mediterrània, eren propicis a la farsa, a diferència dels homes de Castella, l'ànima dels quals és tan nua i tan unificada, que els impossibilita per al desdoblament mimic. Jo no sé pas fins a quin punt la geografia humana donaria raó a l'assagista basc. Els fets, però, hi són curiosament explícits.

Ara, per exemple, la majoria més prestigiosa dels teatres de Madrid és ocupada per figures del teatre llewantí; més exactament, per actors catalans. A l'«Español», Margarida Xirgu; al «Calderón», Enric Borràs; a la «Zarzueta», Aurora Redondo; al «Pavón», Ramon Caralt, etc. I el que és més curiós encara: són actors catalans els qui realitzen les re-creacions escèniques més típicament castellanes.

Borràs ha fet sovint un Alcalde de Zalamea ben acceptable; i ara, per exemple, Margarida Xirgu està revaloritzant les més sublimes heroïnes de Castella.

Margarida Xirgu fa teatre clàssic. No pas, però, com alguns, per a tranquil·litzar llur consciència—o la d'una minoria intel·ligent—posant quatre vegades *La vida es sueño* per a tornar—èxit segur—a Linares Rivas o a Luis de Vargas. Cerca de representar obres oblidades damunt l'escena. Porta un director intel·ligent—C. Rivas Cherif—i ella mateixa té una fina intuïció crítica. Fa poc va reposar *La niña de Gómez Arias*, deliciosa comèdia de Lope de Vega; ara triomfa—van més de vint-i-cinc representacions—*La prudència en la mujer*, de Tirso de Molina. Jo no sé pas si és possible que una actriu castellana cospés l'energia i la finor discreta que Margarida manleva del caràcter de la reina Doña Maria. Hi ha evidentment un cas magnífic de transposició empeltada de devoció. Tinc a Margarida Xirgu per l'actriu més intel·ligent del nostre teatre. (Cal veure-li representar la *Santa Joana*, de Shaw, que bé podria servir com a pedra de toc per a situar una actriu.) A l'obra de Tirso, la seva presència té una meravellosa sobrietat, una veritat magnífica. L'obra, al mateix temps, és d'una força i d'una concepció extraordinàries.

Es frapant de veure com una sèrie de problemes plantejats pel teatre postromàntic havien estat resolts agudament pels teatristes del XVI i del XVII. A *La prudència*

en la mujer hi ha una sèrie de trucs perfectament cinematogràfics. Una celeritat en l'acció, una sobrietat extraordinària (després vindran els monòlegs filosòfics de Calderón), uns cops d'efecte plens d'audàcia, aparicions i desaparicions sobtades de personatges, una plàstica escènica perfecta; una successió de quadros que ens han arribat a fer pensar en Lenormand.

I una gran dignitat. Una dignitat que vessa de les paraules, del gest, de l'ambient, de l'acció. Una dignitat que apareix més viva i més alta quan el personatge graciós engenga una facècia dissonant. Una dignitat que embolcalla l'obra de grandesa.



Margarida Xirgu

Es parla del teatre pur. Del teatre que va fer malbé el segle XIX injectant-li el naturalisme, l'historicisme i el plasticisme apoteósic. Teatre pur, és teatre d'acció. Teatre on hi ha una perpètua dinàmica creadora. Tirso, i Lope, i tants d'altres, són els creadors del teatre pur.

GUILLEM DIAZ PLAJA

"Mirador" teatral

Irene Alba ha mort a Barcelona. Havia debutat al Poliorama a mig setembre, davant de la seva companyia, amb la comèdia de Muñoz Seca i Pérez Fernández, *La tatarabuella*. Dos dies després hagué d'abandonar-se, lleugerament indisposada. S'estrenà *La perulera*, del mateix Muñoz Seca, sense la col·laboració de donya Irene. Al cap de quinze dies reaparegué amb *Los chatos*. Però fou per pocs dies. La recaiguda ha estat mortal.

«Vella, amb una veu prima i dolça de molt velleta, amable, amb algun rampellet de voluntat, molt viva, trempada, calmosa, condescendent i somrient.» Així la veïem en *La tatarabuella* i aquest serà l'últim record que tindrem de donya Irene. I així era donya Irene.

En el número passat de MIRADOR, el nostre company Francisc Madrid dedicava un article a les dues germanes Alba. No hem d'afegir res al que deia aquest article.

Irene Alba mereix els adjectius d'illustre i popularíssima, aplicats tan en doina per la premsa gràfica madrilenya. D'aquell estol de tiples dels primers temps de donya Irene Alba—la Pretel, la Campos, la Guerra, les germanes Taberner, la Lázaro, la Torres, les Calvo—qui se'n recorda? Cap d'elles no tenia la personalitat de donya Irene. En passar de la sarsuela a la comèdia de vers o de prosa, totes, gairebé totes, fracassaren. Donya Irene, popularíssima ja com a tiple, arribà a ésser il·lustre i popularíssima en la comèdia.

Amb donya Irene han passat cinquanta anys de teatre castellà, des de *La verbena de la Paloma*, que ella va estrenar, a *La tatarabuella*.

El vodevil estrenat al teatre Espanyol es titula *L'home verge*. És un vodevil d'origen francès, com quasi tots, que en passar pel cedàs d'aquest teatre ha perdut moltes de les característiques que solen tenir i ha agafat, en canvi, els tics habituals de la casa en la qual tothom, començant pels actors i els autors i acabant pel darrer acomodador, s'atén a unes normes ben conegudes. No és ni menys bo ni més dolent que molts dels que s'hi representen. Més aviat tira a dolent.

Tornem a tenir concerts

Aquest any és la música francesa que inaugura la temporada. La figura venerable de l'octogenari Vincent d'Indy, amb la seva prestància un xic cavalleresca de personatge de Corneille, ha empenyat la batuta i ha omplert la sala de sàvies melodies, rigorosos desenrotllaments i sobries instrumentacions. Més que un concert, ens semblava una càtedra, i més que una càtedra, una trona, des d'on fessin un sermó de quaresma contra les vanitats i pompes d'aquest món, amb un estil, ell mateix, una mica pompós i entonat.

En la figura de Vincent d'Indy cal sempre destriar tres coses: primera, una visió clara dels mals de segons quines orientacions fantàstiques i superficials de la música, que la mutilaven d'aquell element seu més refinat: la composició; segona, un criteri molt respectable, enc que de vegades molt contradicible, sobre les solucions que calia donar al problema; tercera, l'aspecte de Vincent d'Indy com a compositor, més interessant que reeixit.

Els oients del concert inaugural dels de l'orquestra Pau Casals, a la present temporada, indubtablement es sentien colpits de les dimensions de les obres del mestre francès i interessats per l'enginy de composició que revelen. Però, sigui potser per l'automatisme dels desenrotllaments, maquinais i pedagògics; també per la manera una mica «començament de segle» del cromatisme de les idees melòdiques, un xic deformades i allargades; sigui, en fi, per la sonoritat massa atapeida i sorda, la veritat és que l'emoció produïda no responia a la importància de l'obra. No hi havia res que no fos admirablement desenrotllat, amb una lògica clara i severa; però hi mancava aquella mena d'inventiva que trobem, per exemple, en episodis vulgaríssims de Ricard Strauss, que és el millor compositor de tots els que han emprat melodies dolentes. O en els moments d'exhibicionisme més negre i desesperat de Strawinski, quan recerca tortures xineses per a les orelles dels seus devots. No; Vincent d'Indy és una lliçó, i el nom de mestre li escau més que als altres compositors; adhuc diríem que li escau massa; escriu d'una manera magistral, i d'una manera escolar és com hem d'escoltar-nos-el.

L'arpa és un instrument que no sabem si és molt bo o és que fa molt bonic; però sempre s'escolta amb gust i amb una mena de sentiment de meravella.

L'arista Rosa Balcells, en el segon concert, va interpretar una *Introducció i Allegro*, cosa dolça entre les dolces del dolcíssim Ravel. La tècnica de la jove arpista—molt bona—ja comencem a poder-li dir nena—és segura i puixant. Vestida de color de rosa, i pentinada estil romàntic, s'identificava en cos i ànima amb el seu daurat instrument, que responia agraït a la carícia sàvia, lliisquent i àgil de les mans blanques...

Darrera d'ella, el mestre Pujol, barbut com un apòstol, va ennegrir la sala amb una obertura tenebrosa, boirosa i vienesa.

R. LL.

TEATRE NOU

Dijous tarda. Reposició de

Los Claveles

per la seva creadora
MATILDE VAZQUEZ
i l'eminent «divo»
FRANCESC GUADAYOL

Totes les nits, l'èxit de l'any:

PACA LA TELEFONISTA

PER
MATILDE VAZQUEZ, EMPAR SAUS
PERE SEGURA, RODOLF BLANCA,
ROBERT UGHETTI, MARIAN AZ-
NAR i MIQUEL ARTEAGA

Fèmina
PASSEIG DE GRACIA, 23

REDENCION

JOHN GILBERT, ELEANOR
BOARDMAN, CONRAD
NAGEL, RENÉE ADORÉ

Stan Laurel i Oliver Hardy

en
TIEMBLA Y TITUBEA totalment parlada
en espanyol
Metro - Goldwyn - Mayer

Un programa
excepcional de
METRO GOLDWYN MAYER



PRINCIPAL PALACE

TELÈFON 11882

Tots els dies, la divertida pel·lícula sonora
TOBIS, de gran scenari

DELIKATESSEN

per DANIELA PAROLA i HARRY LIEDTKEN

A les tardes, les extraordinàries dansarines
i concertistes de jazz

11 BON JOHN GIRLS

i L'únic cinema-music-hall muntat a l'al-
cària dels millors de l'estranger!

Teatre Català Novetats

Companyia catalana, direcció:
CARLES CAPDEVILA

Tots els dijous, tarda, el formidable
èxit de la rondalla d'en Folch i Torres:

El rei que no reia

Dijous, estrena de:

Corona d'espines

de Josep M. de Sagarra

TEATRE GOYA

Companyia de Comèdia i farsa de
ALFONS VIDAL i PLANAS

Cada dia els 2 més grans èxits d'en
VIDAL i PLANAS

Santa Isabel de Ceres

EL LOCO DE LA MASIA

Dijous estrena de EL MARIJO, LA MUJER I EL FANTASMA
d'Antoni Guzman Merino

Teatre Català ROMEA

Demà divendres, 17 d'octubre de 1930

El festiu escrivitor

J. A. MANTUA

el popular autor de "Un milionari del Putxet"
estrenarà el sainet en 3 actes

La veïna del terrat

Protagonista: MARIA VILA Direcció: PIUS DAVI

Palua de la Música Calalana

ORQUESTRA
PAU CASALS

Diumenge, 19 d'octubre
a tres quarts de deu del vespre

AUDICIÓ integral de la gran
llegenda dramàtica en quatre parts

La Damnació de Faust

HÉCTOR BERLIOZ
pels cèlebres artistes francesos

GERMAINE MARTINELLI, soprán
GEORGES JOUATTE, tenor
CHARLES PANZERA, baríton
JEAN KLING, baix

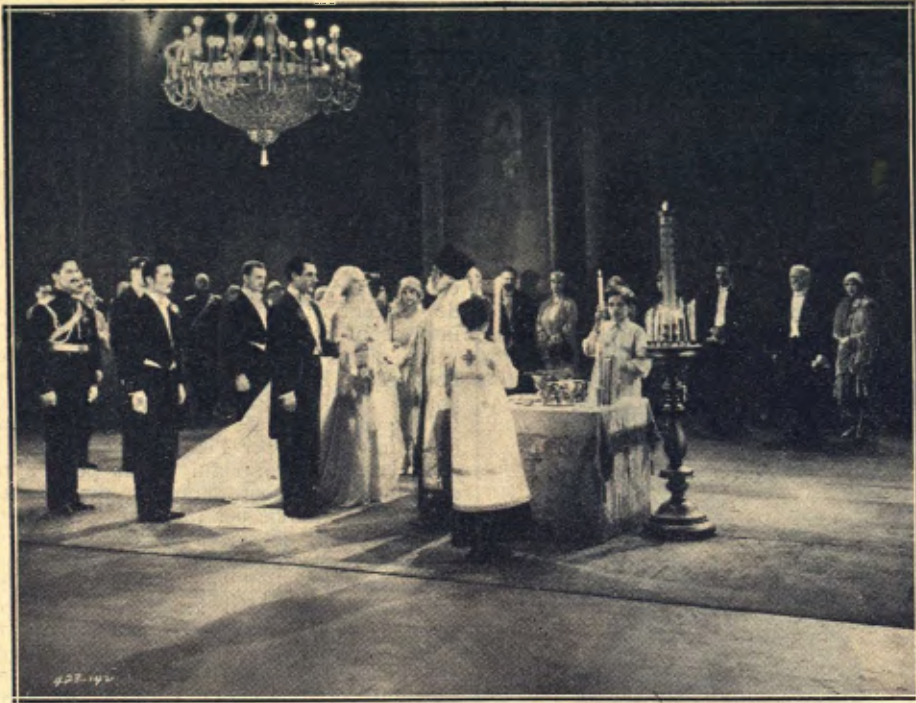
ORFEÓ GRACIENC

EL CINEMA

El que anem veient

Els pronòstics que llençàvem en iniciar-se la temporada no fan sinó confirmar-se. Pacència i esperança. Pacència, perquè en el cinema travessa una crisi que el deforma i ens el fa desconegut, i esperança perquè el desenllaç d'aquesta crisi no pot ésser sinó satisfactori, o almenys nosaltres tenim aquesta creença, la creença que el procés de selecció que regenta els productes de l'esperit el mateix que els de la natura no deixarà a la llarga de fer sentir la seva funció purificadora, consolidant aquelles co-

a un profund i exhaust procés de transformació, com féu amb *La dama de les camèlies*, aquest cop Fred Niblo s'ha concretat a una traducció quasi textual del pla narratiu. El film narra d'una manera exclusiva, almenys en la seva primera part. Hom entreveu massa un ritme i una disposició novel·listica i una dominació tirànica per part del diàleg. Fred Niblo no ha treballat massa l'exploració visual de les possibilitats de l'assumpte, assumpte aquest que més enllà del que veiem es deixa endevinar com



«Dynamite», amb John Gilbert

ses que portin una sana orientació i eliminant tot el que no és més que confusió i error.

No heu vist *Dynamite*, és a dir, un film en el qual ni els sons ni la paraula no atemptaven a la perfecció cinematogràfica de l'obra? La causa de l'èxit? El talent de Cecil B. de Mille. Si dia darrera dia veiem tantes obres mancades culpem-ne els seus autors, no el cinema sonor. Pensem que, malgrat les pel·lícules parlades poc reeixides o absolutament fracassades que hem vist, algun cineasta sabrà trobar—ja n'hi ha senyals—la perfecció del cinema sonor.

La setmana passada veiem dos films d'aquesta classe, i un d'ells no menys que de Fred Niblo.

Redempció és un film que pateix d'una dependència massa exclusiva respecte la narració de la qual ha estat extret l'assumpte. En lloc de sotmetre l'obra literària

a alguna cosa de puixant i intens.

Es només cap al final que el cineasta pren la davantera per oferir-nos un fragment reeixit on s'afirma aquell estil sobri, exacte i no absent d'elegància de Fred Niblo.

Si *Redempció* cau en la novel·la, *Amor audaç* s'inspira massa del teatre. La conducció del diàleg, el tallat de les escenes, la posició i evolució dels personatges ens il·lusionen prou per a creure'ns al teatre.

Per què han de parlar tant, per què no han de callar mai aquesta gent? En el teatre el diàleg és causa suprema, en el sentit que és ell que determina els actes, primer, i ell és també qui els explica després; aquesta convenció es troba legitimada. Però en el cinema, on es disposa de tants recursos per a fer marxar l'acció al marge del diàleg, aquesta convenció no pot ésser sinó artificiosa.

Sort que la Paramount en compensació ens ofereix els magnífics joiells que són els films de Max Fleischer. El darrer, *Bombers d'ocasió*, on veiem una mula dansar la *Primavera* de Mendelssohn i un pianista executar entremig de flames la *Rapsòdia segona* de Liszt, confirma una vegada més el talent d'animador i d'humorista del brillant artista.

J. PALAU

CARNET

Pabst i «Quatre d'Infanteria»

Quatre d'Infanteria és un film que recolza en un desequilibri curiós. Obra pensada amb un partit pres d'abandó, aspira a una objectivitat de documental, o sigui a ésser dispersa, insistent, desestilitzada, monòtona, desigual i adhoc torrencial com la vida mateixa. Així, no hem de cercar-hi pas allò que, a fi de comptes, l'autor no ha tingut cap intenció de posar-hi: aquell art palpable, sospesable i mesurable que qualsevol crític amb una mica d'instint pot obviar, amb la mera constatació d'un ordre, amb el destriament d'algunes normes rigoroses o amb la reducció de les estructures a llurs esquemes de matemàtica pura i simple. Seria, si més no, càndid. Precisament, l'autor ha cercat juxtaposicions nues i vitals allà on un altre s'hauria acontentat amb trobar coordinacions lògiques, i s'ha imposat la descohesió i el desordre, àdhuc a risc de rompre amb tota una tradició cinematogràfica rica, més que d'altres normes, de simples trucs que permeten ja a qualsevol mediocre el reeiximent d'un film (*Soledat* és una obra mestra típica, sobretot, perquè malgrat de trobar-se molt endins d'aquest carreró sense sortida del virtuosisme i de la fredor—l'obra posterior de Fejos *Broadway* i *Màgia roja* és, en aquest sentit, ben explícita—no ha sofert l'evasió de la fredor «superfícies endins» gràcies a un tema tan simplement humà que posa en joc tots els mites). Assenyalaria, més aviat, al rastrejador sagaç, l'anàlisi del procés que, a partir d'una ascètica renúncia a tot allò que és superflu i obvi, es proposa aquella estilització d'essències imponderable que tota producció de vida desestilitzada implica. Però Pabst no ha sabut cenyir-se a un treball de gran constatar. Així uns personatges que, segons les lleis fonamentals del gènere, caldria que romanguessin tristament impersonals i banals, com diluïts en el terrible fresc del film, es perfilen, en contrast amb llur fons, i afluïxen en moments cabdals al protagonisme; protagonisme que no deixa d'ésser estricte encara que no impliqui supeditacions de l'acció a programes i vicissituds personals. El film, en suma, no ens dona ben bé el que prometen els cartells: quatre perfils juxtaposats i sense possibilitat de nom, que, per llur homogeneïtat, podrien ésser multiplicats per mil sense necessitat de prèvies operacions quirúrgiques. Les simples faccions dels quatre d'Infanteria, amb llur insistència i amb llurs tics, ja impliquen quatre biografies.

Aquest desequilibri que trobem a la mateixa entranya del film no pot sorprendre aquells que coneixen l'obra anterior de Pabst. Pabst és un psicòleg agre que no es mou mai dels subsòls de l'home; és un obviador d'abismes. Amb pocs homes deu comptar avui el cinema que puguin donar-nos, com ell, el negre film del soldat en acció, o sigui el film de l'home amb les tenebres a flor d'ànima. Un estil sobri, dreturer, implacable, insistent, que ens dona personatges i moments tallats segons les seccions més intenses, serveix d'una manera superba la seva visió desecicada i biliosa; l'empeny, però, envers el concret, l'individual, el perfil i el tic. A posta, doncs, he dit el film del soldat i no el film de la guerra. Tenim en el cinema un exemple quasi genial del perfilament successiu d'un personatge sobre un fresc d'epopeia: *Tempestat a l'Àsia*. Però en l'obra de Pudovkin, aquesta mitja supeditació del conjunt a les vicissituds d'un home no podia implicar desequilibri. Epopeia, al capdavant, obra pensada i feta, gairebé segons normes de cançó de gesta, per a estimular i suscitar, tolerava, si no reclamava, un cap; obra, no pas sobre un negre infern d'abúlics maquinals, enfollits i uniformes, sinó sobre l'alba d'una resurrecció, suscitada per voluntats, tolerava perfils—perfils que el buf èpic de Pudovkin elevava de la xarxa d'anècdotes al mite. No els tolera una obra que, per la seva mateixa construcció, delata l'aspiració a ésser un document inhihibit sobre un «negre infern» d'homes minvats i uniformats per fora i, sobretot, per dins.

Què és la neurastènia?

Els excessos de tota mena, els dis gustos i contarietats donen lloc a una debilitat del sistema nerviós, que es tradueix en insomnis, falta de gana, vertígens, malestar, símptomes tots de neurastènia, que són vençuts amb tanta major rapidesa com més de pressa és atacat el seu origen amb l'energic reconstituent FOSFO-GLICO ROLA DOMENECH, que en pocs dies torna el benestar i els desigs de viure

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passatge de Gràcia, 36. Telèfon 16265
BARCELONA

PANORAMA

«Màgia roja», de Paul Fejos

Paul Fejos és un gran virtuos del cinema. No és aquest el millor elogi que hom pugui fer a l'home que amb la realització de *Soledat* demostrà estar dotat d'un agudíssim sentit de la poesia cinematogràfica, però és l'elogi que ens va millor ara, perquè *Màgia roja* és un treball de virtuosisme exorbitant. La quantitat de treball acumulat en aquesta cinta és considerable. Una intriga minsa, però no hi fa pas res. Una intriga que es presta admirablement al treball cinematogràfic de Paul Fejos. La màquina esdevé aquí d'una ductilitat que supera el que fins ara havíem vist; el ritme vertiginós del principi és alguna cosa d'allucinatori; les sobreimpressions, usades amb gràcia i desembaràs.

Conrad Veidt i Mary Philbin tenen cura de la interpretació d'aquesta història que abans es titulava: *Erik el misteriós*; història sanguinària, misteriosa i policíaca, mi-grada, com deiem, però a la qual la presència del gran actor de caràcter que és Conrad Veidt comunica una certa força.

Encara que la tècnica per la tècnica no ens interessa, aquest film no deixa d'ésser un mostruari de mitjans materials interessant, i sobretot és un film mut, del qual la manca d'espai no ens permet ocupar-nos com voldríem.



Jackie Monnier

esforços de Pabst per oblidar-se en la seva matèria (penseu en les grans escenes de fons, tan pures i gratuïtes, descurades talment, i compareu-les amb les equivalents de *La Gran Parada*) i es realitza malgrat les dificultats que posa a la seva evasió. Perquè els quatre d'Infanteria són pensats com a símbols i cada un dels drames és un drama «corresponent». A l'oficial, enter i responsable, li correspon una fi shalesperiana i esdevé foll; a l'estudiant, sentimental i tendre, li correspon, per contrast, la fi tràgica en lluita immediata amb un senegalès al fons d'un clot; a l'alegre bavarès, la mort banal amb el fusell a les mans; a Carles, el ciutadà, el fosc drama a casa. Però mai no els sentim com a símbols: Pabst no ha pogut aturar-se sobre superfícies i ha desdenyat la manipulació de tòpics. Això, si bé ha accentuat el desequilibri, ens ha valgut el millor fragment del film—anada de Carles a ciutat—. I el millor elogi que es pot fer al talent de Pabst és constatar, simplement, que l'altre tros mestre de l'obra—escenes del cabaret—correspon al moment més sostingut d'oblit de si mateix; al seu moment homèric.

ARMAND OBIOLS

«Nits de prínceps», de L'Herbier

Nits de prínceps és obra de Marcel L'Herbier; un film sonor extret de la novel·la de Kessel, rodat tot ell als estudis de Billancourt, llevat dels exteriors, pels quals s'utilitza el *Grand Palais* (París).

L'autor diu a propòsit del seu film: «M'he preocupat sobretot de crear una atmosfera. Aquella que evoca el medi descrit per Kessel que jo he tractat d'evocar per mitjà de la imatge. Els mitjans d'un i altre—cineasta, novel·lista—són prou diferents per a parlar aquí de transcripció en lloc d'adaptació.»

A propòsit de les qüestions de tècnica, Marcel L'Herbier fa notar justament que en el terreny del cinema molts cops les experiències es confonen amb la realització en el sentit que «un escriptor té sempre la possibilitat de corregir el que fa, i en canvi, el cineasta, a menys de disposar de capitals fabulosos, deu experimentar en el curs mateix de la realització.»

Coses de Lon Chaney

L'art del maquillatge i de la caracterització eren el fort d'aquest artista malagunyat. En vida era un home molt divertit i que es plavia a sorprendre els seus amics amb les seves mixtificacions. A més, era una bona persona, altrament la cosa hauria estat perillosa, o, si no, jutgeu:

Un dia, caracteritzat de gerent de la Metro, és a dir, d'Irving Talberg, es presentà a la caixa de l'empresa a cobrar la mensualitat d'aquest senyor. No cal dir—és el millor reclam que podia fer-se del gran talent de Lon Chaney—que el caixer no es féu pregar gens i en mig del més gran compliment que reclamava la jerarquia del cobrador, pagà la brillant mensualitat.

Es absolutament cert que Lon Chaney restituí el diner a la caixa.



GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

EL AMOR SOLFEANDO

PER IMPERI ARGENTINA
VALENTÍ PARERA,
ORTIZ DE ZARATE,
ALADY, FLORELLE, ETC.

DIRECCIÓ DE
ROBERT FLOREY
SUPERVISIÓ DE
XAVIER GÜELL

Cançó «Como las Rosas de Abril» de Josep M. de Sagarra, musicada pel Mestre Vives

DIGA-DIGA-DOO, amb la intervenció de les
TILLER PLAZA GIRLS, MUTT & JEFF,
LOULOU GOULD, JEANINE MEREY, etc.

Sonorització TOBIS KLANGFILM

ADOLPH MENJOU

UN FILM ESPANYOL

PARAMOUNT

COLISEUM

Quina relació té la comtessa Atavrin amb el collar dels milionaris Corbett?

Amor audaz

ens ho aclara en el transcurs d'una intensa intriga d'amor i aventura.

El triomf del cine parlant en espanyol

Adolph Menjou
i Rosita Moreno

CADA DIA COLISEUM

Més de 10.000

espectadors han desfilat pel CINE PARIS per admirar la sensacional obra d'art de Marcel L'Herbier

NOCHE DE PRÍNCIPES

Atraccions, danses, música i cants russos per artistes russos

UNA MERAVELLA FOTOGRÀFICA

LES ARTS i DISCOS

LES EXPOSICIONS MUSICA EN ESPIRAL

Inauguració de la temporada

Dissabte passat van començar les primeres exhibicions de la temporada en les nostres galeries d'art. Comencem, doncs, un altre curs artístic i, com és habitual en aquests casos, nosaltres també començarem per l'objecte i importància de l'assignatura. La importància la deixarem de banda, perquè no ens està prou bé de parlar-ne. I l'objecte—l'objecte que tindran les nos-

cabar; allò que podríem retolar: la crítica i l'amistat. L'experiència ens fa tornar a insistir sobre una qüestió tan delicada com innecessària. Això és: que l'amistat no té res a veure amb el judici crític. I sembla mentida que una frase tan vulgar i admesa com aquesta costi tant d'introduir en alguns sectors artístics! Si dieu que un ou no té res a veure amb una castanya, tothom us entendre, però si voleu desglossar la crítica de l'amistat, us costarà molts disgres-

DISCOS DE JAZZ

Gairebé tota la música frívola que s'edita avui en discos, i més especialment la música de jazz, prové tota ella del cinema sonor. Amb els discos esdevé el mateix que en altres llocs: el cinema sonor ho ha arrabassat tot amb una facilitat gran, i val a dir que el públic s'hi deixa anar completament. Ara, des del punt de vista musical, que és el que recull el disc, és difícil judicar encara si això val la pena de celebrar-ho. Anotarem de passada, tot i no ésser de la nostra secció, les dificultats que encara cal vèncer en el cinema sonor, considerat en conjunt com a espectacle, moltes d'elles materials i d'altres que provenen de l'adaptació, potser forçada, d'artistes d'altres gèneres, al cinema, i això ja és un tema més nostre, puix la majoria d'ells, després de l'èxit davant de la pantalla, s'acosten al disc.

La música frívola, pel seu caràcter peculiar, mai ha gaudit d'una extensa durada en la seva popularitat; la seva difusió momentània ho compensa. I això, val a dir que no era cap inconvenient. Però d'això a extreure la nota i pretendre que el públic atorgui una simultània predilecció a diverses produccions, i encara més, que aquestes puguin variar cada dia, és pretendre massa. Quan van aparèixer les primeres pel·lícules sonores, ja preveiem que la música no podria seguir el ritme accelerat que porta la producció de cinema a grans sèries, i per això no calia esperar massa d'aquesta música, que necessàriament havia d'ésser feta a corre-cuita.

Tot just iniciada la temporada, i ja són diverses les pel·lícules estrenades, els fragments de les quals s'han publicat al disc, i és tal el moviment de canvi que en això hi ha, que diversos discos de darrera publicació dels quals ja han estat deixades de banda. És el cas de *La Cançó de l'Estepa*, interpretada per un artista notabilíssim: Lawrence Tibbett, i em refereixo, amb això, que des del disc cal ponderar-lo, tot i que, en sentir-lo, aviat s'endevina, més que a l'artista de cinema, el d'òpera, amb regust de *divo* i tot. És dels artistes d'una veu potent i afinada alhora, que es presta a la reproducció i amplificació. L'última que se l'hagi triat per a una música tan ensopejada com és la que canta. En voler anunciar un nom conegut com és el de Franz Lehár per assegurar-se un èxit, és perillós d'obtenir d'aquest pròdig mestre vienès una música d'encarrec, que, volent donar a tothora la nota sentimental amb el ritme fàcil de vals, resulta d'una buidor completament inexpressiva.

Uns discos de la pel·lícula *Cançó del meu*

cor, publicat ja aquest mes, s'han avançat a la projecció pública. Els uns van cantats per John McCormack, de veu ben timbrada i expressiva. L'Orquestra Reginald King interpreta una selecció en la que van desfilar diversos fragments. Aquesta orquestra de jazz, per a l'execució d'aquesta obra, es modifica ampliant els instruments de corda, desfigurant així la composició d'aquestes agrupacions, però, per poder seguir millor aquests fragments d'una melodia llarga i sostinguda a mitja veu.

Sortosament un disc de l'Orquestra Jack Hylton ens ve a treure d'aquestes digressions i ens encomana més optimisme, fent-nos preveure que en el jazz hi ha molt a fer. Dos fox alegres i sorollosos i que vam sentir quan aquesta orquestra va venir aquí, són reproduïts esplèndidament en el disc amb tota la seva varietat orquestral que no rebutja la frase musical clara, però que s'atreveix sovint amb complicacions diverses d'efectes nous que produeixen la varietat que sempre hi hauria d'haver al jazz.

J. G.

Discos de la Companyia del Gramòfon

La Cançó de l'Estepa: fragments, Lawrence Tibbett, DA 102, C.º del Gramòfon. Fragments Orquestra Victor i Nat Shilkret, AE 3232.

Cançó del meu cor: selecció, Orquestra Reginald King, C.º del Gramòfon, AF 351. Mother machree. John McCormack, DA 958.

I hear you calling me. Id., id. A pair of blue eyes. John McCormack, DA 113.

I feel you near me. Id., id. Lonesome little doll. Fox Orquestra Jack Hylton, AE 3129. Stepping out. Id., id.

EL JAZZ "HOT"

En *L'Édition Musicale Vivante*, H. Pannassi parla del jazz hot, aquesta forma del veritable jazz no pas massa coneguda a Europa.

«Cal distingir en la música de jazz—diu—dues maneres principals d'interpretació: la interpretació *straight* i la interpretació *hot*, per usar els mateixos termes americans, intraductibles.

Straight vol dir dret—tocar *straight* vol dir tocar dret—, és a dir, tocar sense apartar-se gens ni mica de la línia dreta, tocar el text musical tal com ha estat escrit pel compositor.

En definitiva, el jazz *straight* és allò que s'acostuma a anomenar el jazz simfònic. És la fórmula que emprèn més sovint les

grans orquestres com Paul Whiteman, Jack Hylton, Ray Starita, etc. És també la menys original, la que menys bé representa la fessomia de debò del jazz.

El jazz *hot* consisteix en una interpretació fantasista que s'aparta enterament de la línia primitiva del fragment. Per parlar pròpiament, *hot* no s'oposa pas a *straight* (*hot* significa calor, bullent; tocar *hot*, tocar amb calor). Però s'ha pres per costum entendre, per tocar *hot*, tocar segons la seva inspiració, la seva idea. D'això el contrast amb *straight*, que consisteix, en principi, en una execució preparada per endavant, que no difereix, l'originalitat d'instrumentació posada a part, de l'execució clàssica.

El *hot* és la manera personal de cada tocador d'interpretar el motiu principal d'un fragment segons la seva concepció pròpia. La traducció per *variació*, que ha estat intentada per aplicar a la paraula *hot*, no és prou adequada, perquè tocar *hot* no implica solament la idea de tocar una variació sobre un tema, sinó la de fer-ho en un estil particularíssim, tot ell fet de síncopes i oposicions violentes, però mai exagerades. Cal afegir que el *hot* és generalment improvisat.

Hem dit que el jazz *hot* és poc conegut a Europa. La causa d'això és que tots els bons solistes, o gairebé tots, són als Estats Units, i a Europa només es solen sentir jazz de classe inferior. Però hi ha nombrosos discos impressionats de jazz *hot*, per bé que han passat despercebuts entremig dels de grans orquestres.

Per donar, doncs, exemples de jazz *hot*, cal cercar-los sempre en els discos, ja que res de bo en aquest gènere no arriba a Europa. De totes maneres, hom anuncia que el març vinent, Sam Wooding i la seva orquestra d'onze negres tornen a Europa.»



JOAN REBULL — Baix-relleu

(Galeria Avinyó)

tres crítiques d'exposicions—també el podriem passar per alt perquè ja s'endevina: orientar degudament el públic (això, naturalment!, suposant que nosaltres anem ben orientats).

L'únic que ens interessa fer constar, en aquesta mena de preàmbul, és la nostra posició davant de la tasca que avui reprenem. Els que han tingut la bondat de llegir-nos des del començament, probablement s'hauran adonat de la nostra intenció de procurar defugir tota mena d'ismes i tendències estètiques. No ens tancarem dintre les quatre parets de cap escola. Amb el mateix interès entrarem en el clos, que per entendre'ns podem anomenar «avantguardista», que en el tradicionalista més incondicional. El nostre imperatiu serà la Qualitat de l'obra realitzada; això, amb totes les diverses facetes que la paraula comporta i amb tota la nostra limitada aptitud per desglossar-les. En dir això no pretenem fer cap acte de fe d'un «còmode» Eclecticisme. Intentem ésser comprensius, però no massa benevolents. La benevolència podia justificar-se, en un temps en què la nostra vida artística era migrada, com un procediment per impulsar-la; però avui dia, seria contraproduent. Davant de la complicada cristallització de l'actual fet artístic, cal una orientació de crítica definida i sense paliatius. No pretenem pas assolir aquest bell programa ni que aquest sigui el veritable programa. Només intentem seguir-lo amb la major bona fe possible.

Una cosa voldríem remarcar, abans d'a-

tos i males cares. Posats a fer declaracions, doncs, hem d'advertir que continuarem la nostra tasca.

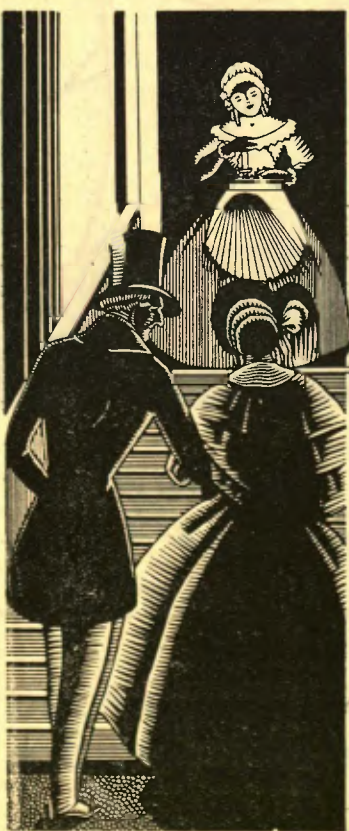
Galeria Avinyó (Joan Merli)

El marchand Joan Merli ha inaugurat una nova sala d'exposicions en el carrer d'Avinyó, número 25; de reduïdes dimensions, però també d'aspecte agradable. El contingut exhibit en aquesta galeria és onze teles i un baix-relleu, producció inèdita dels artistes de la casa. Totes les obres presenten un remarcable interès i no n'hi ha cap que desdigni de la seva signatura. Cal subratllar, però, el *Nu al mirall* de Carme Cortés, el *Nu de Josep Obiols* i el paisatge de Miquel Villà. Ramon López se'ns presenta per primera vegada amb dos paisatges. Pintura més aviat preciosista i al mateix temps ben entesa; rica de matisos, però potser excessivament accidentada. Esperem veure altres venidores mostres per situar-nos amb més elements de judici davant la pintura d'aquest artista inèdit. L'escultor Joan Rebull presenta un baix-relleu que mai no ens cansariem d'admirar. En dir, només, que és un bon Rebull, creiem fer el millor elogi.

Felicitem el senyor Joan Merli per la inauguració de la seva sala, en la qual esperem veure un seguit d'exposicions del jove sector artístic per ell comandat.

MÀRIUS GIFREDA

ANTES Y AHORA



En otro tiempo, cuando se recibía una visita, había que proteger la luz para que no se apagase.

Esto ocurría hace 70 años.

Hoy la luz sale a recibir a los amigos y toda la casa está magnífica y cómodamente alumbrada gracias a la

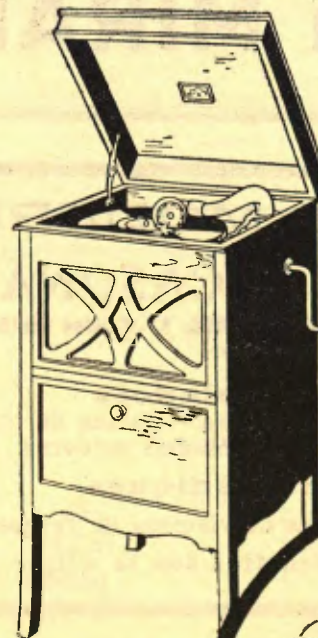


PHILIPS

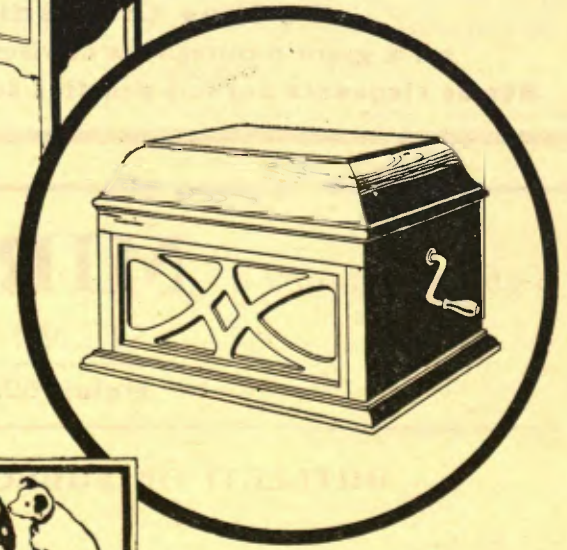
USE LAMPARAS PHILIPS
CON ARMADURAS PHILIPS

Verdaderament selectes

son aquests
DISCOS
presentats
en octubre



Model vertical número 145
en caoba. Preu: 700 Ptes.



Model de taula, en caoba
o roure. Preu: 400 Ptes.



"PAGLIACCI", la bellíssima òpera de Leoncavallo, i "LA ALEGRIA DE LA HUERTA", una de les millors sarsueles del mestre Chueca, figuren en el Suplement d'octubre "La Voz de su Amo". Preu de "PAGLIACCI", òpera completa amb àlbum especial, Pessetes 103'50. Preu de "LA ALEGRIA DE LA HUERTA" — completa amb àlbum — Pessetes 46

La Voz de su Amo

M. 1.112. • Ref. 1.218 - 1.020 - 1.021. • Gramòfon. • Portàtil.
Suplement. • 27,5 per 19,5 cm. • A B C. • F. 161.030. • Octubre, 1930

Discos i Instruments

ACADEMIA MARSHALL

RAMBLA DE CATALUNYA, 106, pral. (entre Provença i Rosselló) - Telèfon 72726

DIRECTOR: FRANK MARSHALL SECRETARIA: MARIA DAVALILLO SOTSDIRECTOR: MAS SERRACANT

PIANO = VIOLI = VIOLONCEL·LO

(Graus: ELEMENTAL, MITJÀ I SUPERIOR)

Solfeig, Teoria, Harmonia, Contrapunt, Fuga, Composició i instrumentació, Estudi de les formes musicals. - Anàlisi i llur interpretació. - Història de la música. - Música de càmara

La classe de VIOLÍ estarà sota la direcció del mestre **Marian Perelló**. Curset de la HISTORIA DE L'ART, explicat pel senyor **Adrià Gual**
Classes de CLAVICÉMBAL per a l'estudi de la MUSICA ANTIGA - Classes particulars - Cursos especials per a principiants de 5 a 8 anys
Pràctiques de Pedagogia = Sala per Audicions i Conferències

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeró, 133



¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. - Dirigits-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquès a Oficines Laboratori Sòkatar, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.



—Ja ho veus quina casa! Aquest cotxet de criatura és un model de l'any passat!
(The Passing Show)



QUITXALLA ESPORTIVA

—Papà, has de penalitzar la mamà...
—Per què?
—Perquè m'ha donat un cop baix.
(Bulletin, Sidney)



La mare.—Ha vingut el procurador. Li he ensenyat el nen i li he donat el lloguer.
El pare.—Més hauria valgut que li haguessis donat la criatura i li haguessis ensenyat el lloguer.
(The Passing Show)



El mossò de l'estació.—Espereu una mica. Només falten quatre segons perquè aquest petó bati tots els rècords dels donats en aquesta estació.
(The Humorist)



—Què vols que et digui... em sembla que té més mèrit empassar-se fulles d'afaitar.
(Life)

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

CAMPEON



Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Aparat 190
Telegr.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILÈN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO SILICE :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Anuncieu a MIRADOR

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916
Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura.—Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal.—Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

Subscriu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALÀ
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ es subscriu a MIRADOR
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de _____ de 193 _____

Signatura

"SIMPLEX"

COLL PATENTAT

No s'encorgeix, no s'arruga
tot quedant elegant sempre

FABRICANTS:

Manufacturas DOMINGO FABREGAS, S. A.